

Αρχαιολογικοί χώροι και Μουσεία

Ξεκινώντας από επίσηλη του αναγνώστη μας κ. Δ. Φωτιάη, ο οποίος μας ζητά να δημοσιεύσουμε τις ώρες λειτουργίας και τα τηλέφωνα αρχαιολογικών χώρων και μουσείων παραθέτουμε τα τηλέφωνα των κυριότερων Μουσείων, - και τις ημέρες αργίας τους - από αυτά μπορούν οι επισκέπτες να πάρουν πληροφορίες για τους κοντινούς αρχαιολογικούς χώρους και για άλλα Μουσεία.

- ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ:** (Στα Αττάλου), Τηλ. 3210.185. Καθημερινές 8.15 π.μ. - 2.45 μ.μ., αργίες 9 π.μ. - 2 μ.μ.
- ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ:** Χαρ. τρικοήνη 31. Τηλ.4521.698. Κάθε μέρα (εκτός Τρίτης): 8.45 π.μ. - 3 μ.μ. Κυριακές-αργίες: 9.30 π.μ. - 2.30 μ.μ.
- ΑΚΡΟΠΟΛΕΙΣ:** Καθημερινά από 7.30 π.μ. - 5.30 π.μ. και Το Κέντρο Μελέτων Ακροπόλεως (Μακρυγιάννη 2): Δευτέρα μέχρι Παρασκευή 9 π.μ. - 2 μ.μ. και 6-9 μ.μ. και Σαββατοκύριακα 10 π.μ. - 2 μ.μ. - 2 μ.μ. «Πολυθέσμο» προβάλλεται στις 11 π.μ. και στις 7 μ.μ.
- ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΜΟΥΣΕΙΟ:** Λεωφ. Βασ. Σοφίας 22. Τηλ. 7211.027 Κάθε μέρα 9 π.μ. - 3 μ.μ.
- ΕΘΝΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ:** Τσιτσόνα 1. Τηλ. 8217.717, 8217.724. Κάθε μέρα 8 π.μ. - 7 μ.μ. (εκτός Δευτέρας, Κυριακές: 10 π.μ.-6 μ.μ.)
- ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ:** Κυδαθηναίων 17. Τηλ. 3213.018. Ανοικτό κάθε ημέρα πλην Δευτέρας.
- ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ και ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΗΣ για ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ** (Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, Ακαδημίας 50, Τηλ. 3629.430), κάθε μέρα 9.30 π.μ. - 3 μ.μ. εκτός Σαββάτου και Κυριακή 10 π.μ. - 1 μ.μ.
- ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ** (Πλανάς και Θεωρίας 12, Πλάκα): Τηλ. 3212.313. Κάθε μέρα (εκτός Τρίτης): 8.45 π.μ. - 3 μ.μ. Κυριακές: 9.30 π.μ. - 2.30 μ.μ.
- ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ:** Ερμού 148, Τηλ. 3463.552. Καθημερινές: 8.45 π.μ. - 3 μ.μ. Κυριακές: 9.30 π.μ. - 2.30 μ.μ. Κλειστό την Τρίτη.
- ΜΠΕΛΑΚΗ:** Κουμφορή 1 και Βασ. Σοφίας 17. Τηλ. 3611.617. Κάθε μέρα (εκτός Τρίτης): 8.30 π.μ. - 2 μ.μ. Ενήλικες 200. Παιδικό-φοιτητικό 50. Κάτω των 5 ετών δωρεάν.
- ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΚΥΚΛΑΔΙΤΙΚΗΣ και Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης, Νεοφύτου Δούκα 4 (Κολωνάκι), Τηλ. 7228.321, 22, 23 Καθημερινές 10 π.μ. - 4 μ.μ. με εισιτήριο εισόδου 150 δραχ. Σάββατο 10 π.μ. - 3 μ.μ. με εισόδο ελεύθερη. Κλειστά: Τρίτη και Κυριακή.**
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ:** Πατισσηροπούλου 7, Τηλ. 3246.164. Ανοικτό Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή 9 π.μ. - 1.30 μ.μ. Τετάρτη εισόδο ελεύθερη, τις υπόλοιπες ημέρες 100 δραχ.
- ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ:** Ριζόρα 2, Τηλ. 7215.023. Κάθε ημέρα (εκτός Δευτέρας): 9 π.μ. - 2 μ.μ. Εισόδο ελεύθερη.
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΕΛΦΩΝ:** Τηλ. 0265-82313. Καθημερινά από 8 π.μ. - 7 μ.μ. Τρίτη κλειστό. Κυριακές 8 π.μ. - 6 μ.μ.
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ:** Τηλ. 0624-22529. Καθημερινά 7.30 π.μ. - 7 μ.μ. Τρίτη 12 - 6 μ.μ. Κυριακές 8 π.μ. - 6 μ.μ.
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ:** Οδός Σανθουβλή, Τηλ. 081 - 228092 - 226470. Καθημερινά 8 π.μ. - 6 μ.μ. (εκτός Δευτέρας) Κυριακές 8 π.μ. - 6 μ.μ.
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:** Πλατεία Χάνθ. Τηλ. 0361 - 830538. Καθημερινά 8 π.μ. - 2.30 μ.μ. & 4 μ.μ. - 6 μ.μ. το καλοκαίρι. 9 π.μ. - 3 μ.μ. το χειμώνα.
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΟΛΟΥ:** Αθανασάκη 1 Τηλ. 0421 - 28563 - Καθημερινά 9 π.μ. - 3 μ.μ. Κυριακές 10 π.μ. - 3 μ.μ. - Τρίτη κλειστό.
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΡΓΟΥΣ:** Βασ. Ολύγ. Τηλ. 0751 - 28819. Καθημερινά 9 - 3, Κυριακές 9.30 - 2.30 Τρίτη κλειστό.
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ:** Τηλ. 0741 - 31207. Καθημερινά 8.45 π.μ. - 3 μ.μ. Κυριακές 9.30 π.μ. - 2.30 μ.μ.
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΕΛΛΑΣ:** Τηλ. 0382 - 31160. Καθημερινά 9 π.μ. - 3 μ.μ. Τρίτη κλειστό, Κυριακές 10 π.μ. - 2.30 μ.μ.
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΙΟΥ:** Τηλ. 0351 - 53206. Καθημερινά 8 π.μ. - 7 μ.μ. Τρίτη κλειστό, Κυριακές 8 π.μ. - 6 μ.μ.
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ:** Τηλ. 0651 - 33357. Καθημερινά 8.45 π.μ. - 3 μ.μ. Κυριακές 9.30 π.μ. - 2.30 μ.μ. Τρίτη κλειστό.

Παροράματα τεύχους 26.

Σελ. 29, στ. 2, ο. 17: πυρίτιδο αντί πυρίτιδο. ο. 24: λαζούλι αντί λόζουλο. Στ. 3, ο. 44: εικονοστασίαν αντί εικαστικές. Σελ. 34, στ. 1, ο. 48: ανακρέομαι αντί στενοκρέομαι. Σελ. 35, στ. 3, ο. 1: Hampe αντί Hampe. Σελ. 54, ο. 4: σκόλια αντί σκούβα. σελ. 55, στ. 1, ο. 3: τέλιαν αντί μέσα. Σελ. 80-81, οικ. 2,4 και 2,5: οι Λεζάντες μενών, οι οικ. αντιστρέφονται.

Σεμινάριο Επιμόρφωσης

Το Εργαστήριο Φωτογραμμετρίας του ΕΜΠ διοργανώνει Σεμινάριο Επιμόρφωσης Προσωπικού στις Φωτογραμμετρικές Αποτυπώσεις Μνημείων.

Με την προαίτια αυτή πιστεύει ότι θα συμβάλει στην επαγγελματική κατάρτιση προσωπικού προς την κατεύθυνση της εφαρμογής νέων τεχνολογιών και συγκεκριμένα σύγχρονων φωτογραμμετρικών μεθόδων αποτύπωσης Μνημείων.

Το Σεμινάριο αυτό είναι επιδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και απευθύνεται σε άνεργους άνω των 25 ετών Μηχανικούς (Τοπογράφους, Αρχιτέκτονες, Πολιτικούς κλπ.), που έχουν εν-

διαφέρον για το αντικείμενο των αποτυπώσεων. Η διάρκεια του Σεμιναρίου θα είναι δίμηνη (10 Σεπτεμβρίου — 10 Νοεμβρίου) και θα περιλαμβάνει ένα μήνα θεωρητική κατάρτιση και ένα μήνα πρακτικές εφαρμογές.

Στο Σεμινάριο θα διδάσκουν μέλη του Εργαστηρίου Φωτογραμμετρίας του Τμήματος Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών ΕΜΠ με πείρα στις αποτυπώσεις μνημείων, αλλά και καταξιωμένοι στο αντικείμενο αυτό Επιστήμονες.

Επιλογή οι θέσεις για την παρακολούθηση του Σεμιναρίου είναι περιορισμένες, η επιλογή θα γίνει αυστηρά με βάση τα στοιχεία των ενδιαφερομένων και μετά από προσωπική συνέντευξη.

Το πρόγραμμα προβλέπει την επίδοσή των εκπαιδευομένων με το ποσό των 1800 δραχ./ημέρα, εφόσον τηρούν τον κανονισμό λειτουργίας του.

Στους συμμετέχοντες που θα ακολουθήσουν ικανοποιητικό το πρόγραμμα του Σεμιναρίου θα δοθούν ειδικά πιστοποιητικά παρακολούθησης.

Για περισσότερες πληροφορίες: κ. Α. Γεωργιόπουλος, Λέκτορας Εργαστηρίου Φωτογραμμετρίας ΤΑΤΜ ΕΜΠ (τηλ. 7705515 ο. 20 και 7708650).

Όσοι ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν το Σεμινάριο, πρέπει να υποβάλουν μέχρι 10 Ιουλίου 1988 στο Εργαστήριο

Φωτογραμμετρίας ΤΑΤΜ ΕΜΠ, Πολυτεχνειούπολη Ζωγράφου (Ηρώων Πολυτεχνειούπολη) 9, 15773 Αθήνα, τηλ. 7705515 και 7708650)

Ο Λαοκόων

Στη Ραμνή, ο διευθυντής του Γερμανικού Αρχαιολ. Ινστιτούτου Β. Andrae μετά από μακρόχρονη μελέτη, συνυπέναρ πως ο «Λαοκόων και τα παιδιά του», σμύλημα που εκτίθεται στο Μουσείο του Βατικανού, δεν είναι πρωτότυπο έργο της Ελληνιστικής εποχής, παρά είναι ρωμαϊκό αντίγραφο χάλκινου πρωτοτύπου!

Το Μουσείο Σιρακουσών

Το Γενάρη του 1988 άνοιξε στο κοινό το νέο αρχαιολογικό Μουσείο, στις Σιρακούσες (συγχρονή πόλη). Πρόκειται για υπερασυγρό κτίριο με μοντέρνα αισθητική που συνέλαβε ο αρχιτέκτονας Franco Minnisi.

«Ελληνική Αριστοτέρ» και πολιτιστική κληρονομιά

Όπως είχαμε αναγγείλει στο προηγούμενο τεύχος μας, δίνομε ουσιαστικό αποσπάσματα και τις προτάσεις του κόμματός της - «Ελληνικής Αριστοτέρ» - για την πολιτιστική μας κληρονομιά. Σημειώνουμε ότι

η όλη εισήγηση συντάχθηκε από το συνεργάτη μας Βασ. Κ. Δωροθέη, συζητήθηκε πρώτα στο Τμήμα Οικολογίας του κόμματος αυτού και, τελικά, εγκρίθηκε μαζί με όλες τις εισηγήσεις για θέματα περιβάλλοντος και ούζησης, όπου πήραν μέρος 18 ομιλητές, από την Κεντρική Επιτροπή του κόμματος, στις 7 Φεβρουαρίου. Το Μάιο κυκλοφόρησαν σε τεύχος οι εισηγήσεις για το περιβάλλον μαζί με τις θέσεις του Τμήματος Οικολογίας για συγκεκριμένα προβλήματα (όπως Ολυμπιακοί Αγώνες, ΓΟΚ, αεροδρόμιο Σπάτων, νέφος κλπ) και, αφού τεθούν σε νέα συζήτηση στις τοπικές οργανώσεις, θα περάσουν για τελική έγκριση στην Κεντρική Επιτροπή και θα πάρουν θέση στις προγραμματικές θέσεις του κόμματος.

Η «Ελληνική Αριστερά» είναι το πρώτο ελληνικό κόμμα που παίρνει θέση για την πολιτιστική μας κληρονομιά. Επαυλαβόμαστε κι από εδώ ότι η «Αρχαιολογία» είναι αναίτητη και θα ενθαρρύνει τους αναγνώστες της για τις θέσεις κάθε άλλου κόμματος για το θέμα αυτό. Οι θέσεις, λοιπόν, της Ε.Α.Ρ. ξεκινούν από διαπιστώσεις για την κατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας, υπογραμμίζοντας ότι το πλαίσιο προστασίας είναι απαρχαιωμένο, ενώ επικρατεί «διοικητική κακομοιρία», αλλά και σημειώνοντας ότι τα πράγματα διαρκώς μένουν στάση ή χειροτερεύουν, αντί να προσαρμόζονται στις ανάγκες των καιρών. Και συνεχίζουν:

«Όλοι τόχουν ριείει σε αμχανούς θρήνοι, στη μοιρολατρία και τις αθεολικές ιστορικές αναδρομές, εντελώς θεωρητικού τύπου. Βρισκόμαστε εμπρός σε μια στάση θαυμάσια σχεδισή και διαστρωμένα ιδεολογική, πολλαπλασιαζόντα οι «στροφές» προς το παρελθόν, τα διάφορα «ρετρό» και οι πολλαπλές εκδόσεις λευκώματων και θιβίων, αλλά ταυτόχρονα οι μπουλιτόδες συνεχίζουν το έργο τους, ανοίγοντας το δρόμο προς μια **δομημένη έρμην**, στην οποία μετρετάται αναγνώη η κατοικουμένη Ελλάδα. Κάνεται η **συγκεκριμένη** ιστορική μνήμη, εφρανίζοντα τα απτά σημεία αναφοράς, μειώνεται η ανθρώπινη επικοινωνία σε ακιαιούς που τείνουν να μοιάζουν εντελώς μεταξύ τους, επιβάλλοντα μια συνθηπτική ομοιομορφία δόμησης. Από κοντά, συνεχίζεται η **οικονομική μικρόνοια**, του να θεωρείται ότι μόνο το (πρόχρηρη φτασιμένο) ντυβάδι αποφέρει, αντίθετα προς συγχρονες και συγκεκριμένες εκτιμήσεις».

Η εισήγηση προχωρεί σε ανάλυση του διοικητικού και του θεσμικού πλαισίου προστασίας που ισχύουν ακόμα και σήμερα, αλλά και της στάσης των διαφόρων (δηλαδή όλων) των κομμάτων ως προς την πολιτιστική κληρονομιά. Μία χαρακτηριστική διαπίστωση από το μέρος αυτό: «Θα έλεγε κανείς ότι ο κομματικός κόσμος στην Ελλάδα κυριολεκτικά περί άλλα τυρ-

βάζει και εσθιάεται σε εντελώς γενικές κοινότητες για την «ποιότητα της ζωής», άπει άλλου τινός.

Οι συγκεκριμένες προτάσεις που ακολουθούν είναι οι εξής:

α. Δημιουργία Ενιαίου Φορέα Προστασίας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, με αναχύνωση όλων των σχετικών υπηρεσιών, επανάκρση του προσωπικού (ως προς την ειδική αρμοδιότητά του), προσλήψεις νέων ταλαντούχων και, κατά κανόνα, ανέργων ειδικών επιστημόνων, επιμόρφωση άλλων.

β. Δημιουργία ενιαίου αρχείου της πολιτιστικής κληρονομιάς.

γ. Ένωση και εκσυγχρονισμός του νομθετικού πλαισίου προστασίας.

δ. Αποκέντρωση των ειδικών, αντί του σημερινού εξεφρατωματός αρμοδιοτήτων σε πλάτες αναρμόδιων.

ε. Ανάλυση ενθάρμωση των πολιτών για την ακόμα και οικονομική όση της διατήρησης και αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

στ. Κατάργηση των στεγανών μεταξύ των διαφόρων ειδικοτήτων και καθέρωση της συλλογικής αντιμετώπισης της προστασίας από αρχαιολόγους, αρχιτέκτονες, πολεοδομους, νομικούς, οικονομολόγους, τεχνικούς κλπ.

ζ. Προτεραιότητα στις αναπλάσεις ιστορικών κέντρων και ιστορικών συνόλων ή νησιών, πόλεων και αστικών κέντρων, ώστε να επωφεληθούν άμεσα και απτά οι ιδιοκτήτες διατηρηθέντων ή παραδοσιακών κτιρίων.

η. Δίσωση των παραδοσιακών επαγγελμάτων που εντάσσονται στον τομέα της συντήρησης και προσλήψεις νέων για μετάδοση των γνώσεων που σήμερα χάνονται.

θ. Οργανική σύνδεση με τις εμπειρίες στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο (ΕΟΚ και ανατολικές χώρες) και επαφές με το διεθνή. Να τεθεί θέμα στη σημερινή απομύηση μας».

ΥΠΕΧΩΔΕ: Υποβάθμιση της Διεύθυνσης Παραδοσιακών Οικισμών (Γ7)

Δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο Οργανισμός του Υπουργείου πηρη ΥΧΟΠ και τώρα Δημοσιών Έργων και Περιβάλλοντος (ΥΠΕΧΩΔΕ). Πρόκειται για το φ. αρ. 19, τέυχος Α της 1 Φεβρουαρίου, στο οποίο δημοσιεύθηκε το σχετικό προεδρικό διάταγμα αρ. 51 της ε.δ. 1.1988. Το διάταγμα αυτό απεικονίζει πλήρως την αντιφατικότητα και τα αδιέξοδα του μοναδικού στην Ευρώπη κατασκευασματος, που επιμένει να θέλει να διακυβερνηθεί υπό την ιδία στέγη στις αντιθετικές λειτουργίες για τα δημόσια έργα και για το περιβάλλον, φυλακίζοντας, τελικά, το δεύτερο για τις ανάγκες των πρώτων. Ο αθηνάϊκος τύπος έθρβει καθημερινά

πληροφοριών που δείχνουν ότι, στη λεηρή προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς από το Υπουργείο αυτό μέχρι τον Οκτώβριο του 1984, ήρθε να προστεθεί η **συνειδητή προσπάθεια**, όπως φαίνεται ειδικά από πλεον, να αποδυναμωθούν τα έλη διοικητικά ερεσιματα που λειτουργούσαν, ακόμα, με σκοπό, πριν μια κάποια προστασία.

Από το περιοδικό αυτό επισήμανε κατά καιρούς, παρακολουθώντας την κατάσταση από κοντά, συγκεκριμένες αλλαγές και πρωτοβουλίες, που στοχο είχαν να παρεμείρουν την «ενοχλήτική» για τη «δόμηση» και το παλαιοεργολαβικό πνεύμα προστασία που ασκούσε το πρώην ΥΧΟΠ. Ο Οργανισμός έρχεται να καθιερώσει και θεσμικά την όλη υποθόμβση του τομέα της προστασίας, υπεισθάζοντας την τέως Διεύθυνση Παραδοσιακών Οικισμών (Γ7) σε **Τμήμα μιας άλλης Διεύθυνσης**, εκείνης του Πολεοδομικού Σχεδιασμού (άρθρο 5, γ). Πέρα, όμως, από αυτό, οι **αρμοδιότητες που αναγνωρίζονται στο Τμήμα αυτό διακρίνονται για την αοριστία και τη γενικότητα τους**. Έτσι, με τη στέλεψη των περιφερειακών επιτροπών του Υπουργείου αυτού (των ΕΠΑΕ) όχι με αρμοδιούς κατά θέμα, αλλά με ελευθερούς δομητές επαγγελματίες, αλλά και με την ανάθεση, σε αυτές, **κάθε είδους θέματος** (από χροστάσια μέχρι αρχιτεκτονική κληρονομιά), οι **ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ** ευθύνες και αρμοδιότητες της τέως Γ7 φρασιονονται σε πλάτες όχι μόνον αναρμόδιων, αλλά και συχνά αντίπαλων προς κάθε έννοια διατήρησης και προστασίας. Η μέχρι τώρα «δράση» των ΕΠΑΕ αυτό δείχνει, άλλωστε.

Παρατηρούμε, δηλαδή κυβερνητική κροφή ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, αν λάβουμε υπόψη και την κατάσταση αλλά και τις «νέες» πρωτοβουλίες που σημειώνονται στο Υπουργείο Πολιτισμού. Κι αυτά γίνονται όταν πλησιάζουμε προς το 1992 και στα κράτη της ΕΟΚ διαρκώς εντεινόντα οι προαθήσεις για την πολιτιστική κληρονομιά. Οι αναγνώστες της «Α» ας μου επιτρέψουν να παραπέμω, σχετικά, σε άρθρο μου που δημοσιεύθηκε πρόσφατα στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο», με τον τίτλο «Από τον Γλυκό και τον Πικινό στον οικονομικό ρεαλισμό», και όπου αναβόρα βέβαια γίνεται μια γεύση για το τι συμβαίνει αλλού και τι ακόμη σε μας (δύοτερο σφαιρόμα του περιοδικού για το Ευρωπαϊκό Έτος Περιβάλλοντος, τέυχος της 17.3.88, σελ. 47-50).

Τέλος, μέσα στο όλο ζοφερό κλίμα, ας επισθάνω και τον μοναδικό μικροσημείο «θετικής» (σε πολλά εισαγωγικά) εξέλιξη. Οι τακτικοί αναγνώστες θα θυμούνται ότι συχνά σχολίασα το, τελικά, άρθρο 4 του ΓΟΚ του 1985, με το οποίο διευκολύνεται η κατέδραση της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς. Φαίνεται ότι και η δική μας κριτική κάπως έλασε τόπο, γιατί στο

νομοσχέδιο τροποποίησης του ΓΟΚ, μετά τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, για αντισυνταγματικότητα άρθρων του που έφεραν στην επιφάνεια όλο το θλιβερό προκείμενο και παρακείμενο της δόμησης στην Ελλάδα, προέβλεψε και το διάστημα των 45 μηνών, για απασχότηση της ΓΓ σε προτάσεις των ΕΓΙΑΕ για χαρακτηρισμό κτιρίων ως διατηρητέων, επιμνημόνευσε αε... ενέταξε μήνες, Τελεικά, στη συζήτηση επί του νομοσχεδίου της 20 Απριλίου 1988, ο θάυλας της Ε.Α.Ρ. Αντ. Μπαλάγκης επέμεινε για μεγαλύτερη επιμνημόνευση του χρόνου αυτού και έγινε δεκτή στο κείμενο του νόμου η πρόβλεψη του **ενός έτους** (Πρακτικά των συζητήσεων της Βουλής, συνεδρίαση ΡΘ', σελ. 342).

Μικρή βέλτιωση αλλά που δεν αρεινίτη παταγωδί ανεπάρκεια και την αρμοδιότητα των σημερινών ΕΓΙΑΕ για θέματα αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Βασίλης Κ. Δωροθένης

Ενοδοχείο και αρχαία

Στην Καρδομάνη της Κω υπήρχαν τα τομεινεία πρώτα μετά μεγάλο ενοδοχείο, οπότε οργανώθηκε, στον γνόθο από τις αρχές του αιώνα, αρχαιολογικό χώρο, ουσιαστική ανασκαφή. Με σκοπό την καταγραφή όσων και όσον λεξιφώνων γλυτώσαν από τη νεοελληνική οικοδομική μανία, η ουσιαστική αυτή ανασκαφή όριτα οργανωμένη από ομάδα αρχαιολόγων οδηγήσε σε σημαντικά συμπεράσματα και ευρήματα. Σχεδίαστικη ηλεκτρονική χωροτογραφία του χώρου, καταγράφησαν σημαντικά κτιριακά λείψανα της ελληνιστικής εποχής και των παλαιοχριστιανικών χρόνων που θρήσκαι και επιγραφές, και κινητά ευρήματα.

Η κατοικία του Τούλλερ

Η κατοικία του αρχιτέκτονα Ε. Τούλλερ, τοιχογραφημένη, πιθανότατα, από τον Γιορτζι Σουμπις, δωρηθείσα από τους κληρονόμους του στο Υπ. Πολιτισμού. Το σπίτι ευρισκείται στην οδό Μαυρομυλάλη 6 – κοντά στην οδό Ακαδημίας, είναι τετράωρο κτήριο από τα ωραιότερα της εποχής.

Ταξίδι στη Συρία

Ομάδα Ιστορικών και αρχαιολόγων, με επικεφαλής τον Επαμ. Βρανόπουλο, επισκέφθηκαν τις Ελληνικές αρχαιότητες της Συρίας. Στην ευθεία αποικία Ανταράδο, σήμερα Ταρτούς, φωτογράφησε ψηφιδωτό της νύμφης Αρέθουσας, προκειμένου αντιγράφου του να τοποθετηθεί στο χώρο της πηγής Αρέθουσας στη Χαλκίδα, που τη λατρεία της μετέφεραν στη Συρία και στη Σικελία (Ορτυγία Συρακουσών) Χαλκιδεΐς αποικιοι, τον Η. α. π.χ. Το πληθος και η επιβλητικότητα των Ελληνικών μνημείων στη Συρία καθιστούν τη χώρα μια δεύτερη άγνωστη -Μ. Ελλάδα-

Η επιβλητικότερη ελληνιστική πόλη της Συρίας είναι η Απάμεια. Με βάση την έκταση των αρχαιοτήτων της ο πληθυσμός της υπολογίστηκε σε 120.000 τουλάχιστο κατοίκους. Αχανής όμως είναι και ο χώρος που θα ανασκαφεί στο μέλλον. Είναι εντυπωσιασικές οι στάσεις της η Αγορά, τα δημόσια κτίρια, το θέατρο. Εντυπωσιακότερη όμως είναι η σημερινού μήκους 1.200 μ. διπλή επιβλητική κιονιστοχώρα, που στόλιζε τις πλευρές πλατιάς πλακοστρωμένης οδού, ο όλο το μήκος των 1.850 αρχικών μέτρων της. Στις πλάκες του αρχαίου οδοστρώματος, που έχει πλάτος 38 μ. ξεχωρίζουν τα ίχνη των τροχών των αρμάτων, που τη διέτρεχαν καθημερινά. Από την κεντρική αυτή λεωφόρο της Απάμειας πέρασε η Κλεοπάτρα, επιστρέφοντας από τα ταξίδια της στον Ευφράτη, ο Σεπτίμιος Σεβήρος το 179 και το 215 ο Καρακάλας γυρίζοντας από το ταξίδι του στην Αίγυπτο. Από την ίδια αυτή οδό περνούσε δρόμος και ο περιφημότερος των παιδαγωγών Δημήτριος ο Πολιορκητής, για να εγκλιματιστεί από τους συνασπισμένους ανταπάλους του (Σέλευκο, Πτολεμαίο, Πύρρο και Κασσανδρό) στο φρούριο της Απάμειας, όπου έζησε εγκλειστός ως το θάνατό του. Το θέατρο της Απάμειας έχει πρόσφυση πλάτους 139 μ. δηλαδή τη μεγαλύτερη στην κόσμο. Η εκδρομή στη Συρία θα επαληθεύσει στις 2 Ιουλίου. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να παρουν πληροφορίες στο τηλέφ. 36.05.211.

Προϊστορικές θέσεις στα Πλύτρα

Αρχαιολογικός χώρος χαρακτηρίστηκε ο λόφος Γουλά, που βρίσκεται σε απόσταση 4 χιλιομέτρων νοτιοδυτικά της Πλύτρας Επιδαυρού Αιγιάδας Λακωνίας. Στο χώρο του λόφου διασώζονται λείψανα κατοίκησης από τη νεολιθική και την εποχή του χαλκού. Με την ίδια απόφαση χαρακτηρίστηκε αρχαιολογικός χώρος ο λόφος Καταφύγι, θορεία του αρχαιολογικού χώρου της Πλύτρας. Περιλαμβάνει τμήμα πολυγωνικού τεύχους στις δυτικές υπηρέσεις του και ίχνη προϊστορικού οικισμού.

Γέφυρα στο Ξηροκόμμι

Αρχαίο μνημείο χαρακτηρίστηκε η γέφυρα στο Ξηροκόμμι Λακωνίας. Η σημαντική αυτή απόφαση θα οώσει ένα από τα σπάνια κτίσματα του είδους που μαρτυρά για τεχνικές άλλης εποχής.

Αρχαιολογική κληρονομιά: ασυμμετρική, διάλυση και απραξία

Η ύλη αυτού του τεύχους έκλεινε όταν μας ήρθαν διασταυρωμένες οι ακόλουθες ειδήσεις.

1. Διαλύεται το γραφείο Πλάκας του ΥΠΕΧΩΔΕ, γραφείο που παρόλες τις δυσκολίες έπαιξε ρόλο βασικό για έλεγχο και καθοδήγηση στη μια και μοναδική περιοχή της Ελλάδας, όπου ασκήθηκε με συνέπεια πολιτική διάσωσης και αναδείξεως της αρχαιολογικής μας κληρονομιάς, και μάλιστα ανεξάρτητα από εναλλαγή κυβερνήσεων και υπουργών. Έτσι, οι θρυλούμενες δηλώσεις του κ. Στ. Τσαγγάρου, ειδικού συμβούλου του υπουργού κ. Ε. Κουλουμπή, στη συνάντηση για την Πλάκα (14.2.86, βλ. σχετικό σχόλιο μας στο τεύχος 18 της «Αρχαιολογίας»), ότι το «παράδειγμα της περιοχής χρηματίσει ως πλάτος» μπορεί να θεωρηθεί της πλάκας...

2. Αναθεωρείται από το ΥΠΕΧΩΔΕ το περιβόητο ν. διάταγμα του 1929 για την ετοιμορροπία κτιρίων και στο εκκολλημένο σχέδιο πενήντα διάταξη που διακυλεύει την κατεδάφιση διατηρητέων κτιρίων.

3. Τρία χρόνια μετά την υπογραφή και από την Ελλάδα της προαναφερθείσας συμβάσεως για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς (Γρανάδα, Οκτ. 1985), κομμά φρονιάδα δεν έχει ληφθεί για να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ Δ', 317/1986). Έτσι, ζείει την υπογραφή μας για τα μάτια του κόσμου, αλλά, επιμένουμε να αδιαφορούμε ώστε να την κάνουμε να ισχύσει στη χώρα μας.

4. Δημοσιεύθηκε επίτευξος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως το προεδρικό διάταγμα εφαρμογής του άρθρου 32 παρ. 4 του «οικιστικού» νόμου 1337/83, με το οποίο επιβάλλονται υποχρεώσεις στους κυριούς και νομίμους διατηρητέων κτιρίων για συντήρηση και... διατήρησή τους (για την περίπτωση του άρθρου αυτού βλ. άρθρο μας στην «Αυγή της Κυριακής» 8-5-88). Το διάταγμα αφορά τα κτίρια που «προστατεύονται» από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Αντίστοιχο διάταγμα που έπρεπε να έχει εκδοθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού, δε καν έχει συνταχθεί ως σχέδιο, ακόμα. Σε προσεχές τεύχος θα αναλυσουμε τις διατάξεις του διατάγματος που δημοσιεύθηκε.

Ασυμμετρική, λοιπόν, διάλυση και απραξία χαρακτηρίζουν, δίχως υπερβολή, την επίσημη πολιτική για την αρχιτεκτονική μας κληρονομιά. Ζυγιάσαμε πολύ τις λέξεις μας πριν τις γράψουμε. Δυστυχώς τα γεγονότα επεδόλουν να χρησιμοποιήσουμε αυτές κι ίσως οξύτερες...

Βασίλης Κ. Δωροθένης

Τα 150 χρόνια του Πολυτεχνείου

Από τις 28 Απριλίου μέχρι τις 16 Μαΐου οργανώθηκε στο κτίριο Κωστή Παλαμά του Πανεπιστημίου Αθηνών, έκθεση με θέμα τα 150 χρόνια από την ίδρυση και τη λειτουργία του Πολυτεχνείου. Πρόκειται για εκθεση μικρή σε έκταση αλλά καλά οργανωμένη, και ιδιαίτερα πλούσια για τις πρώτες δεκαετίες της λειτουργίας του

ιδρύματος. Διαπιστώσαμε ότι το ίδιο έχει στην κατοχή του πλήθος αντικειμένων και γυαλισμένων αργείων, για τα οποία θεωρούμε ότι θα πρέπει να αφιερωθεί, να οργανωθεί και να λειτουργήσει κάποιος χώρος επιτόπου. Δεν ήταν καλό να τα καταστρέψουν όλα αυτά, οι σκόνες των αποθηκών και των ντουλαπιών του. Σημειώνουμε ότι, από όσα πληροφορήθηκα, δεν υπήρξε μεγάλη προσέλευση κοινού, ίσως και γιατί οι χιλιάδες των σημερινών αφοριτών του ιδρύματος ασχολούνται με οικοδομές, με τον ΓΟΚ και με το κατασκευαστικό «όραμα» της Ολυμπιάδας του 1996. Πάντως, κάποια άλλα οράματα φαίνεται να είναι οι παλαιά εμπνευστές του Πολυτεχνείου... Επίσης, ότι δεν εκδόθηκε κατάλογος της έκθεσης (στην είσοδο μοιραζόταν η αφίσσα οι ένα μέλλον διαφημιστικό διπτυχό), αλλά και ότι η ίδια έμνε ανοιχτή μόνο από 9-1 και από 6-9. Πολύ καλά, υπάρχει και το ωφάριο για αρχιλόγους της Εθνικής Πινακοθήκης...

Βασίλης Κ. Δωροδίνης

Το νομοσχέδιο ΤΑΠΑ - τούντα σε νέα φάση

Πάλι σπρωχνεται στη Βουλή, αναλλάχτο, το περιθώριο νομοσχέδιο για το ΤΑΠΑ, με την τούντα για ποινική -προστασία- της πολιτιστικής κληρονομιάς, που αυτή αποτελεί μνημείο νομικής αγραμματοσύνης και γενικής ασοχέτησής — θα πρέπει να έχει συνταχθεί ή από νομίζοντα εργολάβο-μπροκά, ή απλά από αστοχέιωτο «νομικό». Ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων εξέδωσε, για πολλαπλή φορά, νέα διαμητρώα -καταγγέλια, που δημοσιεύουμε παρακάτω. Κάθε άλλο οχόλιο περιττεύει, κι αρκεί να πούμε ότι είναι, πια, ανυπαρκτή η σοδορότητα σε κάποιους κρατικούς «αρθροδούς» με με το «έτσι το θέλω», αλλά κι ότι μοιραία φεανώνεται ο δρόμος για ευρωπαϊκούς οργανισμούς και για το Συμβούλιο της Επικρατείας...

Βασίλης Κ. Δωροδίνης

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων, συνεχίζοντας τον αγώνα του και σύμφωνα και με μόφωτη απόφαση της πρόσφατης Γενικής Συνέλευσης, κατέρχεται στις 12 και 13 Μαΐου 1988 σε 48ωρη προεδροδομητική απεργία, επίσημη το ΥΠΠΟ επίμενη να προωθήσει για ψήφιση στη Βουλή το Νομοσχέδιο για το νέο οργανισμό του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλοθρίσεων. Επίμενη μάλιστα να το προωθήσει χωρίς καν τις επανοηθείσες προποποιήσεις που πρότεπε το ίδιο και παρά την καθολική αντίδραση όλων των εργαζομένων στο ΥΠΠΟ και την ομόφωνη καταδική του Ν/Σ από τον Τύπο και τους αρθοδούς φορείς. Η επεχομειμένη προώθηση του Ν/Σ θα έχει ως αποτέλεσμα:

1. Μόνο το ΥΠΠΟ να διασπά τον εν-

αίο φορέα προστασίας των μνημείων και των αρχαιοτήτων, που είναι και πρέπει να παραμείνει η Αρχαιολογική Υπηρεσία του. Έτσι υποδοθεί τις ενέργειες άλλων φορέων (ΚΕΔΑΚ, Υπ. Β. Ελλάδος, Υπ. Αιγίου, γεν. Γραμματείας Περιφέρειας), που συνεχώς διασπών το έργο της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, παρά τις αντιδράσεις μας.

2. Να ιδιωτικοποιηθεί και τούντα ένα εύροτο Ταμείο.

3. Να μεθοδευτεί η ανεξέλεγκτη πρόσληψη εκτάκτων και φυσικά η νομοποίησης τους δια πλάγιων μεθοδών.

4. Να παρασυνδεδθούν στο Ν/Σ για το Ταμείο διατάξεις για την ιδιωτή της αρχαιοκαπλίας, που ανήκουν αποκλειστικά στην αρχαιολογική νομοθεσία, ώστε έμμερα αλλά σαφώς, η προστασία των αρχαιοτήτων και των μνημείων να περιέλθει στο Ταμείο και στους ιδιώτες που θα το ελέγχουν.

Οφέλιμπε ακόμη να επιστημόνουμε ότι παρατηρείται μία υπερινητικότητα στην διοίκηση του ΤΑΠ, που ενεργοποιεί στο έπακρο διατάξεις του υφισταμένου, ελλοπούς και επικινδύνου για την Α. Υ. Οργανισμού του ΤΑΠ, προσηλαβόνοντας αβρό εκτακτούς και δημιουργώντας συστηματικά μια δεύτερη, παρα-αρχαιολογική Υπηρεσία.

Ζητήμο για τους παραπάνω λόγους:

1. Να ανακληθεί άμεσώς το Ν/Σ από τη Βουλή.

2. Να ανασυνταχθεί από κοινού με τους Συλλόγους του ΥΠΠΟ.

3. Να προηγηθεί η ψήφιση του Οργανισμού του ΥΠΠΟ που πρέπει επίσης να είναι προϊόν συνενεργιαίας με όλους τους Συλλόγους.

4. Να προωθήσει παράλληλα ο εκουχοχρονισμός της Αρχαιολογικής Νομοθεσίας, και

5. Να σταματήσει άμεσώς η πρόσληψη κάθε είδους εκτάκτου επιστημονικού - τεχνικού προσωπικού από το ΤΑΠ και να δεσμευθεί η πολιτική ηγεσία του ΥΠΠΟ ότι δεν θα προθεί σε μονοποιοήσεις, γιατί έτσι καταστρατηγούνται οι διατάξεις του ν. 1733/1987 -Προσλήψεις στο δημόσιο- που ψήφισε μόλις πρόσφατα η ίδια η Κυβέρνηση.

ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΣΕΑ

Η Πρόεδρος

Φατεινή Ζαφειροπούλου

Ο Γενικός Γραμματέας

Δημήτρης Τριανταφυλλόπουλος

Η Αρχαιολογική Εταιρεία σε νέες περιπέτειες

Η σοδούσα από χρόνια κρίση στην Αρχαιολογική Εταιρεία έξωσπε στο φως της ημέρας, κάθε μέρα νέα «στιμιότυπα» δημοσιεύονται στον Τύπο, εκθέσεις για αταθαλίες τζίρου εκατοντάδων εκατομμυρίων γίνονται γνωστές, με βάση αυτές πληροφορίες επιθέσεις κατά της παλαιάς ηγεσίας, που όμως ζήτηται να λευκανθεί για

τη διαχείριση του περασμένου χρόνου από τους ίδιους τους κατηγορούς της, ενώ ο μακαρίτης καθηγητής Μιχαήλ Λευκανίτας, με ενδοταρειακό ψήφισμα, από κάθε ύψοφια και κατηγορία, μετά θάνατον δέεται.

Ένα ερωτήμα γεννιέται με κάθε καλοπότεο τρίτο: μα τόσο καιρό γιατί δεν μιλούσε κανείς; Πώς οι αρχαιολόγοι - μέλη των αντιτάξεων, ακόμα και δημόσια, στο εκτρωματικό Μουσείο των Μυκηνών, για το οποίο τόσο επίμενη ο υπέρωρος και μακαρίτης καθηγητής και προχωρήσε η κατασκευή του, καταστρέφοντας αρχαία, Τελακά, έγιναν ή δεν έγιναν οικονομικές αταθαλίες; Κι αν ο κ. Θωμάσπουλος δεν εδικαιούτο να συντάξει την καταπληκτική έκθεση του, η οποία της τελευταίας (δηλαδή η «τομπακίερα») είναι ή δεν είναι ακριβής;

Ίσως κάποιοι θέλαρουν ν απαντήσουν σε αυτά. Για την ώρα, δημοσιεύουμε παρακάτω τη σχετική ανακοίνωση του Συλλόγου Αρχαιολόγων.

Βασίλης Κ. Δωροδίνης

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Με κατάπληξη και θλίψη ούσομορος ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων παρακολουθεί τον τελευταίο μήνα την ατέλειωτη αρθρογραφία γύρω από την Αρχαιολογική Εταιρεία. Έξωσπε ως τώρα οκόμο να κρηθεί βέη από μία κατάσταση, της οποίας αγνοεί το σύνολο των ατιών, οι οποίες φέρεται ότι προκλήσαν όχι μόνο την εκρήμψη αυτής κατάστασης, αλλά και το θάνατο ενός διαπρεπούς αρχαιολόγου. Ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων θεωρεί ωστόσο χρέος του να δηλώσει τα ακόλουθα:

1. Αποδοκιμάζει το διασπομό τον οποίο υφίσταται το παλιότερο επιστημονικό ίδρωμα του τόπου μας, που μόλις πέρσι γιόρτασε με κάθε λαμπρότητα τα 150 χρόνια ζωής.

2. Είναι αναμφοίβλο ότι η Αρχαιολογική Εταιρεία πέραν τα τελευταία χρόνια σοδορή κρηση, έφωσπε επίσημοήθηκε πάλι από τις στήλες του τύπου ακριβώς ένα χρόνο πριν. Η κρηση αυτή τείνει να εκτρέψει την Αρχαιολογική Εταιρεία από τους καταστοτακτικούς της σκοπούς, ανάμεσα στους οποίους κύριος είναι η θεραπεία της αρχαιολογικής επιστήμης.

3. Τα τελευταία χρόνια στην Αρχαιολογική Εταιρεία καλλιεργήθηκε μία πολιτική με συγκεκριμένη άρνηση της εγγράφης και αρχαιολογικής ως μελών, ενώ από το άλλο μέρος μεταβαλλόταν σε παράρτημα του Υπυρωμένου Πολιτισμού, με το να διασχεριζόται τις πιστώσεις των Δημοσίων Επενδύσεων, με αποτέλεσμα να φαίνεται ότι σε αρμομένες περιπτώσεις υποκαθίστα την Αρχαιολογική Υπηρεσία. Ευχόμαστε η κρηση να οδηγήσει σε ένα γενικό ξεκαθάριμα στόχων, μεθών και τρόπων για την περαιότερη πορεία της Αρχαιολογικής Εταιρείας, ώστε αυτή να συν-

αρχαιολογικά

έχει η λαμπρή πορεία της, όπως το ορίζει.

ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
Η Πρόεδρος
Φωτεινή Ζαφειροπούλου
Ο Γενικός Γραμματέας
Δημήτρης Τριανταφυλλόπουλος

Ένας νέος εκθεσιακός χώρος του Πολεμικού Μουσείου άνοιξε πρόσφατα και είναι επισκεψιμός για το κοινό. Πρόκειται για το πρώτο τμήμα της Αίθουσας Προϊστορίας και είναι αφιερωμένο στην Εποχή του Λίθου και την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού στην Ελλάδα.

Η νέα αίθουσα, που οργανώθηκε από τον αρχαιολόγο Γιάννη Λώλο, υπό την εποπτεία της Της Εφορείας του Πολεμικού Μουσείου, περιέχει πρόσθετες με πρωτοτυπία εκθέματα (επιφάνεια προϊστορικών χρόνων, κυρίως λίθινα εργαλεία και όπλα από τις Συλλογές Π. Σαρόγλου και Ζ. Βάου, πολλά από τα οποία εκτίθενται για πρώτη φορά) καθώς επίσης και εκθεσιακές μονάδες με συναφές φωτογραφικό υλικό και επεξηγηματικό κείμενο στην Ελληνική και Αγγλική γλώσσα.

Υπό διαμόρφωση βρίσκεται το δεύτερο τμήμα της Αίθουσας Προϊστορίας που θα καλύπτει τη Μέση και την Ύστερη Εποχή του Χαλκού στον ευρύτερο χώρο του Αιγαίου, με έμφαση στο Μικηνικό πολιτισμό.

ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Γραφεία: Ριζάρη 2 & Βασ. Σοφίας
106 75 ΑΘΗΝΑ Τηλ. 72.90.543-4, 72.39.560
Ανοικτό κάθε μέρα, εκτός Δευτέρας,
9 π.μ. - 2 μ.μ.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ Α'

Σε εβδομαδιαίο έντυπο δημοσιευτικών πληροφοριών για καταδότηση σημαντικών ημερησίων της Κιωνταντινουπολης από τον τοπικό Δήμο. Συγκεκριμένα αναφέρεται η καταστροφή του ναού της Μονής του Μυρελαίου (Μουστρούφι Τζαμί), των Θεοδοσιανών τειχών, του Οκταγώνου, όπως επίσης και του Αγιοταφικού Μεταχίου στο Φανάρι αλλά και χαρακτηριστικά των ρωμαϊκών σπιτιών του 18ου και 19ου αιώνα στην παλαιά.

Ο ΣΕΑ δεν θέλει να πιστέψει ότι οι πληροφορίες αυτές είναι αληθινές και ότι να οποιοδήποτε λόγο καταστράφηκαν μνημεία που ουσιαστικά ανήκουν στην παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά. Καλούμε τους αρμόδιους ελληνικούς και διεθνείς φορείς καθώς και τους Τούρκους συναδέλφους να διερευνήσουν την υπόθεση και να αναλάβουν τις ευθύνες τους.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ Β'

Ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων, που εκπροσώπει το σύνολο των αρχαιολόγων που υπηρετούν στην Αρχαιολογική Υπηρεσία του ΥΠΠΟ, αρμόδια για την προστασία των αρχαιοτήτων και των μνημείων της χώρας, αισθάνεται επιστακτική την ανάγκη

να ενημερωθεί, -ότι με τις ρυθμίσεις που προβλέπει ο ν.1700/1987 και το «προσώμωφο» μεταξύ Πολιτείας και Εκκλησίας δημιουργούνται ορισμένα θέματα σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος των Ι. Μονών.

- Όπως είναι γνωστό, οι περισσότερες από τις Ι. Μονές που υπάρχουν στην Ελλάδα ανήκουν στην κατηγορία των «ιστορικών διατηρητέων μνημείων» και προστατεύονται από τη νομοθεσία «Περί Αρχαιοτήτων». Σύμφωνα με αυτή, προβλέπεται ζώνη προστασίας τουλάχιστον 500 μ. γύρω από τις Ι. Μονές και τα προκείμενά τους, που μπορεί κατά περίπτωση να είναι και μεγαλύτερη. Με τις νέες ρυθμίσεις, η ζώνη προστασίας περιορίζεται στα 200 μ.

Ανεξάρτητα από το ιδιοκτησιακό καθεστώς, ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων ζητάει να ληφθεί μέριμνα, ώστε να διασφαλιστεί, σύμφωνα με το άρθρο 24 του συντάγματος και με την ισχύουσα αρχαιολογική νομοθεσία, η επαρκής προστασία του περιβάλλοντος των ιστορικών Ι. Μονών. Είναι χρέος όλων απέναντι στην ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά του τόπου μας.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ Γ'

Ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων αισθάνεται επιστακτικό το καθήκον, να ενημερώσει όλους τους ενδιαφερόμενους για τα παρακάτω.

Είναι γενική διαπίστωση, ότι η «Αρχαιολογική Υπηρεσία του ΥΠΠΟ, δηλαδή ο αρμόδιος κρατικός φορέας προστασίας των αρχαιοτήτων και των μνημείων, χεμιόζεται εξωτερικά και εσωτερικά. Εξωτερικά από τις ποικίλες προσπάθειες, που συχνά τελεοφορούν, να διαμοραστεί το έργο της σε άλλους φορείς, που ούτε το κατάλληλο προσωπικό, ούτε την απαιτούμενη πείρα διαθέτουν. Θυμίζουμε τις περιπτώσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ, του Υπ. Βορείου Ελλάδος, του Υπουργείου Αιγαίου, του Κέντρου Διασφάλισης Αγιορείτικης Κληρονομιάς (ΚΕΔΑΚ) κλπ. Τελευταία, ως μη όφειλε το ίδιο το ΥΠΠΟ επιχειρεί να διασώσει και παρορτήσει τη δική του Αρχαιολογική Υπηρεσία αναθέτοντας το έργο της με ένα από κάθε άποψη διατήρητο νομοσχέδιο στο Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων (ΤΑΠΑ), μετονομαζόμενο εύλογα σε Οργανισμό Διαχείρισης και Εκμετάλλευσης Αρχ/κών Πόρων (ΟΔΕΑΠ), και ξεποκινώντας γενική καταραγή!

Εσωτερικά η Αρχ/κή Υπηρεσία χεμιόζεται επιπλέον από την έλλειψη επαρκούς νομοθεσίας και στοιχειώδους μέσων: εδώ προβάλλει, επιστακτικά, το αίτημα της συνολικής αναθεώρησης της αρχαιολογικής νομοθεσίας και του εκσυγχρονισμού του Οργανισμού του ΥΠΠΟ. Παράλληλα το έργο της δυσχεραίνει η συνεχής καθίζηση του επιστημονικού επιπέδου του κλάδου των αρχαιολόγων, που συναρτάται βεβαίως με τη σημερινή στάση των πανεπιστημια-

κών σπουδών και με την έλλειψη εξειδίκευσης σε πολλές από τις φιλοσοφικές Σχολές της χώρας μας (=ίδρυση Τομέα Ιστορίας - Αρχαιολογίας, μεταπτυχιακές σπουδές).

Θεωρούμε βετικό θήμα, ότι η Πολιτεία έχει κατανοήσει το πρόβλημα και πρόσφατα, με το ν. 1735/1987 «Προσλήψεις στα Δημόσια», δίνει θαρραλέα σημασία στα επιστημονικά κριτήρια για τις εν γένει προσλήψεις, ενώ παράλληλα διεί τη δυνατότητα θέσπισης αυστηρότερων κριτηρίων για ορισμένους κλάδους, εξαιρώντας τους από τις διατάξεις του νόμου. Ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων, πιστός στις καταστατικές του διατάξεις για την επιστημονική εξίσωση του κλάδου, λαμβάνοντας υπόψη ότι και τη ρητά εκφρασμένη προσατα επίθεσία της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΠΟ για επαναβάθμιση του κλάδου, αποφασίζει να ζητήσει: α) την εξείρεση από τις διατάξεις του παραπάνω νόμου, εφόσον η ειδική φρηση του αρχαιολογικού έργου απαιτεί εξειδικευμένο προσωπικό υψηλής επιστημονικής στάθμης, και β) νομοθετική θέσπιση ειδικών μέτρων για την εφερέτη προσλήψη στην Αρχαιολογική Υπηρεσία (διοργανωτικό, δημοσιωματικό, μεταπτυχιακόσ τίτλους κλπ.).

Πιστευομαί ότι η Πολιτεία θα φρονιστεί για την άμεση εκπλήρωση των παραπάνω αποφασένων μας, που αποσκοπούν αποκλειστικά στην όση το δυνατό καλύτερη προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, όπως επίπασοι το συντάγμα μας (άρθρο 24).

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Διεθνές συμπόσιο: «Η ελληνική παρουσία στην Αρχαία Αίγυπτο»

Δελφί, 17-20 Μαρτίου 1988

Το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, οργάνωση εφέτος (Δελφοί, 17-20 Μαρτίου 1988) το δεύτερο μέρα σειράς συμποσίων που έχουν γενικό θέμα «Ο Ελληνισμός στην Ανατολή». Το πρώτο συμπόσιο, που διοργανώθηκε στους Δελφούς (6-9 Νοεμβρίου 1986) ήταν αφιερωμένο στην παρουσία ότι ελληνισμοί στην Σურία, Λιβάνο, Ιορδανία και Ιράκ (βλ. εκτενείς περιλήψεις των ανακοινώσεων και των συζητήσεων στην εφημ. ΛΑΜΙΑΚΟΣ ΤΥΠΟΣ 7.3-25.4.1987).

Το δεύτερο συμπόσιο διοργάνωσε δωδεκαμελής επιτροπή με πρόεδρο την καθ. Λίλα Μαραγκού και αντι-

πρόεδρο τον καθ. Βασ. Λαμπρινού-δάκη. Το προσωπικό του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών με επικεφαλή το διευθυντή του κ. Περικλή Νεάρχου κατέβαλε κάθε προσπάθεια και συνετέλεσε τα μέγιστα στην άφιξη διεξαγωγής του συμποσίου.

«Η παρουσία του Ελληνισμού στην Αρχαία Αίγυπτο» χωρίστηκε σε τέσσερις μεγάλες χρονικές ενότητες, το κέντρο βάρους όμως έπεσε στην ελληνιστική εποχή.

Στην ενότητα «**από τον Όμηρο στον Αλέξανδρο**» παρουσιάστηκαν τρεις ανακοινώσεις.

Ο καθ. **Camal Mokhtar** στην ανακοίνωσή του «Πρόσφατα δεδομένα από την Αίγυπτο» έδωσε μια λεπτομερή εικόνα των εν εξελίξει αρχαιολογικών ερευνών από την αιγυπτιακή υπηρεσία αρχαιοτήτων και έκανε αρχαιολογικές σχολές και αποστάσεις στην Αίγυπτο. Και είναι εκείνος που πρότεινε, στα πλαίσια των μορφωτικών ανταλλαγών μεταξύ των δύο χωρών, την ίδρυση ελληνικής αρχαιολογικής σχολής στην Αίγυπτο. (Ας ελπίζουμε ότι η ίδρυση της δεν θα καθυστερήσει όσο και η λειτουργία των ελληνικών αρχαιολογικών σχολών Ρώμης και Κωνσταντινούπολης που έχουν ιδρυθεί από το 1920, αρθρ. 28 του Ν. 2447/20, ΦΕΚ Α 169). Ο καθ. **Jean Vercoeur**, που τον διεδέχθη στο θέμα, ανέπτυξε το θέμα «Μυκήνες και η κοιλάδα του Νείλου. Οι αιγυπτιακές πηγές». Οι αιγυπτιακές πηγές που αναφέρονται στο μυκηναϊκό πολιτισμό είναι κυρίως εικονογραφικές και αρχαιολογικές (παραστάσεις «υποταλών» ή «προσεύχων» που κομίζουν δώρα σε τάφους της 18ης δυναστείας, αλλά και κρητομυκηναϊκά αντικείμενα που βρέθηκαν στην Αίγυπτο). Αντιθέτως οι αναφορές των γραπτών πηγών είναι λίγες και αμφιλεγόμενες. Πρόκειται κυρίως για καταλόγους γεωγραφικών ονομάτων, από τους οποίους οπουδιαισώτεροι είναι εκείνοι των βάσεων στον ταφικό χώρο του Αμενόσιος Γ στις Θήβες (δημοσίευση Edel, 1966). Στο νεότερο και σημαντικότερο ο Edel διάβασε τα τοπωνύμια Αμινόσιος, Φαστός, Κυβανία, Μυκήνια, Τεγιά, Μεσοσην, Ναύλιαν, Κυθρά, Ίλιος, Κωωσός και Λυκτός.

Ο τρίτος εισηγητής ήταν ο καθ. **W. D. E. Coulson** (Νέες ανακοινώσεις επί Νουκράτη) ο οποίος τόνισε τη σημασία που έχει η τοπογραφία των αρχαιολογικών θέσεων που κινδυνεύουν στο Δέλτα του Νείλου και παρουσίασε το πρόγραμμα της Ναυκρατίας που αντιστοιχεί σε ανασκαφές (ειδικώς στα πολεμικά σπράγματα του Νοτίου Τυμβού) και επιφανειακές έρευνες γύρω από την ελληνική οπισκία. Δοκιμαστικές ανασκαφές εκτελέστηκαν και στις γενετικές θέσεις Kom Firin και Kom Dahab.

Η δεύτερη ενότητα «**Ελληνιστική περίοδος**» διαρθρώθηκε σε τρία θέματα. Στο πρώτο «**Αλεξάνδρεια και άλλες ελληνικές πόλεις**» μίλησαν τέσσερις από τους ειδικότερους επιστήμονες στον κόσμο.

Ο καθ. **Günter Grimm** («Τα τείχη της πολεμικής Αλεξανδρείας») κατέληξε, μελετώντας τις γραφές και τις αρχαιολογικές μαρτυρίες, σε ορισμένα συμπεράσματα για τα τείχη της Αλεξανδρείας, από τα οποία δεν έχει σωθεί τίποτα. Η πορεία τους θα χορηγήσει από τον Μ. Αλεξάνδρο και η κατασκευή τους περατώθηκε επί Πτολεμαίου Α', πρέπει δε να παρέμεινε αμετάβλητα ως την εποχή του Στράβωνος, έτσι και αν κατά την ελληνιστική ήδη περίοδο κατοικήθηκε και η περιοχή έξω του Α τείχους. Η πορεία του τείχους μπορεί να τοποθετηθεί καθ' ύποθετον με βάση τις νεκροπόλεις Α και Δ της πόλεως.

Ο καθ. **Wolfram Hoepfner** («Το πολεοδομικό σχέδιο της Αλεξανδρείας») τόνισε ότι στο σχέδιο του Δεινοκράτους δοκίμασε μια από τις πιο εκτεταμένες επιδράσεις στις νεοβυζαντινές κατά τους ελληνιστικούς χρόνους πόλεις. Χάρis στο σχέδιο που συνέταξε ο Mahmoud Bey (1860) και στις έρευνες του F. Noacυ γνωρίζουμε ότι ο ρωμαϊκός και μεσαιωνικός δρόμος υπερκείται των ελληνιστικών που ήταν πλατώτεροι. Ο καθ. **W. Hoepfner** παρουσίασε εξάχα σχέδια που μας δίνουν το πολεοδομικό σχέδιο της ελληνιστικής Αλεξανδρείας, επί τη βάσει των αρχαίων πηγών και των αρχαιολογικών ανασκαφών, όσο και αν για την Αλεξάνδρεια (όπως διαφάνη και κατά τη συζήτηση) οι παραδείσιες λίσιες έχουν ακόμη υποθετικό χαρακτήρα.

Ο καθ. **P. M. Fraser** διέγραψε «Το εθνικό πρότυπο των Ελληνικών εγκαταστάσεων στην Αίγυπτο» και ο καθ. **W. A. Daszewski** μίλησε για τη «Λεύκαστη, μια άγνωστη ελληνική πόλη στην Αίγυπτο».

Στο δεύτερο θέμα «**Θρησκεία**», εντάχθηκαν οι ανακοινώσεις των L. Kákosity, Tram Tam Tinh, Δ. Παντεράκη και K. Schefold.

Ο καθ. **Laslo Kákosity**, (Ελληνικό και Αιγυπτιακό Πανθέο-) έκανε μια συγκριτική παρουσίαση των δύο εν αλληλεπιδράσει πανθέων, επιλέγοντας ορισμένα πρόβλημα. Έτσι έδειξε τις σχέσεις και την προσέγγιση (στη θρησκεία και την τέχνη) Άμμωνος και Διός καθώς και Ερμού και Ανουβίου. Ο καθ. **Tram Tam Tinh** («Ο θεολογικός εξελληνισμός και η εικονογραφία της Ίσιδος»), είπε ότι κατά τον Ηρόδοτο η Ίσις ισούται προς την Δημήτρα, και ο Πλούταρχος έγραφε «Ελληνικός γαρ η Ίσις εστίν». Στις αρεταλόγιες της Ίσιδος, με πρώτη εκείνη της Μέμφοδος, στους ύμνους του Ηοσιόδο, στους παύρους, στις αναθηματικές επιγραφές, η Ίσις εμφανίζεται με χαρακτηριστικά ελ-

ληνικά και αιγυπτιακά. Στην εικονογραφία αντιστοιχis ο εξελληνισμός της Ίσις μπορεί να διακριθεί σε τρεις τάσεις. Η πρώτη τάση δείχνει μια -αιγυπτιακή Ίσιδα όπου λίγες δειλές προσπάθειες (πιτυχές ενδιάμεσα, θέση βραχιόνων) μαρτυρούν έναν πολύ μικρό εξελληνισμό. Στη δεύτερη τάση η Ίσις έχει ελληνική εμφάνιση, αλλά -η φυσιογνωμία, η κόμμωση, τα ενδύματα, το διάδημα αποτελούν interpretatio graecae αιγυπτιακών πραγματικτήτων-. Η τρίτη τάση τελώς δείχνει την Ίσιδα με καθαρά ελληνική μορφή -με ένα μόνο εξελληνιστικό αιγυπτιακό χαρακτηριστικό, το «βασιλείον» (η έμβλημα) που φέρει στην κεφαλή-. Πως έλαβε χώρα αυτή η παγκοσμιοποίηση της «παλιμνήσιου», «μυριωνόμου» θεάς; Σε μια συνεχή εξελικτική πορεία η θεά ανταποκρίθηκε στις νέες θεολογικές απόψεις του ελληνιστικού και κατόπιν ελληνορωμαϊκού κόσμου. Μέ το «βασιλείον» στην κεφαλή κάθε άλλη θεά -γίνεται η Ίσις χωρίς να εξελληνίζεται.

Ο καθ. **Δ. Παντεράκης** παρουσίασε «Το ιερό της Ίσιδος στο Δίον», που ανασκαφεί τα τελευταία χρόνια, και τόνισε το νεοβυζαντινό ανασκάφηται οι αιγυπτιακοί θεοί με τη Μακεδονία, υπενθυμίζω δε χωρίο του Διοδώρου, κατά το οποίο μάς με τον Σάουβη συνέξεροτάτουνο δού υιοι, ο Άουβηθ και ο Μακεδών. Ο δεύτερος έδωσε το όνομα του στη Μακεδονία.

Ο καθ. **K. Schefold** («Η ελληνιστική θρησκεία της Ίσιδος, στην εικονογραφία») μας έκανε μία περιήγηση σε μνημεία, όπως οι τοιχογραφίες του Boscoreale ή το ψηφιδωτό της Παλεστρίνας με τη γιορτή στην Κανάτο (μήπως ο στενός διάδρομος στο ιερό της Ίσιδος στο Δίον είναι κτισμένος υπεδείξε), δείχνοντας τη μορφολογία της εξελληνισμένης αυτής θεάς και του κύκλους της, που κέρδιε τις καρδιές των Ελλήνων σε μια εποχή που αυτοί είχαν αρχίσει να προσηλυτίζονται με τους ομηρικούς τους θεούς. Κατά τη συζήτηση ο καθ. G. Grimm αναφέρθηκε στην Ίσιδα Ευπλοία (όπως περιγράφεται σε πλάτα ανάτορα Πτολεμαίου στον Αθύναιο), υπεδείξε την απαρχή τοιχογραφίας πελώριου πλοίου με βόλο μηροτά, πλ. «βαλιμίου», που φέρει το όνομα Ίσις, στο Νυμφαίο της Κριμαίας (2ος αι. π.Χ.). Οι περισσότερές ανακοινώσεις έγιναν στο τρίτο θέμα «Τέχνη».

Ο καθ. **B. von Bothmer** («Ελληνιστική επιδράση στην αιγυπτιακή γλυπτική της πολεμικής περιόδου») υπεστήριξε ότι η αιγυπτιακή ολόγλυφη πλαστική δεν δέχεται ελληνικές επιδράσεις ως τις αρχές του 3ου αι. π.Χ. (στοχεία όπως η πτυχολογία των ενδύματων, ο ρεαλισμός των πορτραίτων κλπ. έχουν, κατ' αυτόν, επιφωρά πρόελευση), σπείρε αρχίζουσα να εμφανίζονται νέα στοιχεία, όπως «ντουραλιστικές» ή πολύ σχηματοποιόμενες λεπτομέρειες της ανθρώπινης κεφαλής (κόμη, οφ-

θάλαμοι, στόμα), αποκλείει από την αυστηρή και ενώνιστη στήλη, η καυσαία στις κεφαλές βασιλέων και τέλος η έκφραση στα πρόσωπα των Πτολεμαίων μιας εσωτερικής διαβόησης ελάχιστα αγγιστικής. Ο δρ. **Παντος Πάντος** («Τα πτολεμαϊκά σφραγίσματα» - και ο καθ. **H. Kyrieles** («Νέα βασικά πορτραίτα στους Πτολεμαϊκούς σφραγιδολόγους») διέγραψαν τις σμημερινές γνώσεις μας και τη σημασία αυτής της άλαστε παρημέλητης κατηγορίας εικόνων των Πτολεμαίων και εξέδειαν την αναγκαιότητα της δημοσιεύσεως του σχετικού υλικού, πέρα από εκείνο της αιτωλικής Καλλιπόλεως. Ο δρ. **M. Prommer** ασχολήθηκε με το «Πρόβλημα των πρώιμων ελληνιστικών ζυλών σαρκοφάγων στην Αίγυπτο» - και η ανακίνωσή του προκάλεσε μία εκτενή συζήτηση γύρω από την υπαρέθ η όχι μία ελληνιστική κοινής στα διακοσμητικά μοτίβα, την πρόβλεψη καθένος επί αυτά και τους πρώτους διαδόχους τους. Ο καθ. **Youssef el Ghentany** («Η πτολεμαϊκή Αλεξάνδρεια διά μέσων των έργων τέχνης του Ελληνιστορωμαϊκού Μουσείου») διέγραψε την εξέλιξη της Αλεξάνδρειας, όπως αυτή προκύπτει από τα αντικείμενα των ανασκαφών στην πόλη που σήμερα φιλοξενούν στο Ελληνορωμαϊκό Μουσείο.

Ο καθ. **O. Picard** («Ένας παράγων του εξελικτικού της Αίγυπτου: η διάδοση των χάλκινων νομισμάτων») έδειξε πως οι πρώτοι Πτολεμαίοι εγκαταλείπουν γρήγορα ένα γνώσιο από τη Μακεδονία και άλλο σύστημα τριών χάλκινων νομισμάτων (χάλκα, τριχάλκα και ημιχάλκα) μικρής αξίας, εισάγοντας την κοπή μεγάλων χάλκινων νομισμάτων, ιδίως προς τα μικρά αρχικά, με διαφορετικές εικόνες. Ο κοπέτος αυτές επιδόσεις προδήλως να συνοδεύονται με δημοσιονομική πολιτική και διέδωσαν με την κυκλοφορία τους στην κοινότητα του Νείλου τους τύπους των εμπλημάτων της δυναστείας. Η δρ. **S. Finyavtsova** («Πηλινα ειδώλια από την Αίγυπτο στο Μουσείο Μπενάκη») έδειξε μία σειρά έργων της ελληνιστικής κοροπλοτικής από την Αίγυπτο, ανάμεσα στις τις λεγ. «Ταναγραίες», θεούς ελληνικούς πορτραίτα Πτολεμαίων, μία προτομή στρατηγού κλπ. Ο καθ. **N. Bonacasa** ασχολήθηκε με τις «Ψευδογραφίες στην Αλεξάνδρεια τέχνη», που τα τελευταία χρόνια έχουν αποτελέσει αντικείμενο πολλών μελετών. Η τέχνη αυτή δημιουργήθηκε στις όχθες του Νείλου από τους Αλεξανδρινούς, μία κοινωνία και ένα πολιτισμό που δημιουργήθηκε από τη συνάντηση Ελλήνων και Αιγυπτίων, ελληνικών φαινομένων μορφών και μοτίβων, λαϊκών στοιχείων και ρεαλιστικών τόπων της φορωνικής τέχνης, είναι δηλ. αναντιρρήτως πρωτότυπη. Η πρωτοελληνιστική τέχνη ανταποκρίνεται στις σχέσεις της πόλεως, όπως περιγράφονται στον Αριστοτέλη. Στην Αίγυπτο παρρησιάζονται δύο ποιστικά επίπεδα: καλλιτεχνικής παραγωγής, που πολλές φορές συγχέονται. Η υψηλή τέχνη αλλοτρω-

ται και ο καλλιτεχνικός αισθάνεται απελευθερωμένος ν' ασχοληθεί με την πραγματικότητα, που όπως είχε δείξει ήδη ο ζωγράφος Παισιών μπορεί να είναι σχηματική, ελληνοχρονική και συνεχής παρουσία της ρητογορίας στις ελασσόνες τέχνες της ελληνιστικής Αίγυπτου είναι φαινόμενο χαρακτηριστικό των κατωτέρων τάξεων και ευρισκείται «σε όξεια αντίθεση, διά του ευρους και της σημασίας του, προς την αστική, εμπροχική απομόνωση της περισσότερο επιλεκτού παραγωγής που σχεδιάζεται για σημαντικούς ιδιώτες καταναλωτές και για το μονάρχη».

Στην τρίτη ενότητα του Συμποσίου («**Ρωμαϊκή περίοδος**») έγιναν έξι ανακοινώσεις, με θέματα ποικίλα,

όπως «Η κυριακή παρουσία στην κλασική, ελληνιστική και ρωμαϊκή Αίγυπτο» (δρ. **Δ. Μιχαηλίδης**), που τεκμηριεί κυρίως επιγραφικά, «Η Νάρμυτις, ένα χωριό του Fayoum» (καθ. **E. Bresciani**), «Ένα χωριό ελληνο-ρωμαϊκό του Eikab («Άνω Αίγυπτος»)» (καθ. **M. Meulenaere**). Σε δύο ανακοινωτικά αστικά κέντρα αναφέρονται οι ανακοινώσεις του καθ. **S. Donadoni** («Σκέψεις για την τοποθεσία της Αντινόης»), που πρότείνε να κληρωθεί αυτή η «Πομπηία της Αίγυπτου» - αρχαιολογικό πάρκο για την προστασία της, και του καθ. **P. Grossman** («Abu Mina, μία ελληνική πόλη της ύστερης αρχαιότητας στην Αίγυπτο»). Ο καθ. **Klaus Parlasca** («Πορτραίτα μουσίων. Νέα ευρήματα και νέες γνωριμίες») έδειξε έξι διαφανείς από νέα ευρήματα, που θα περιληφθούν στον τέταρτο τόμο του Corpus αυτών των ζωγραφιών, και ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την παράσταση επί ζυλών σαρκοφάγου, νέου αντικείμενου του Μουσείου J. P. Getty, που χρονολογείται περί το 400 μ.Χ.

Στην τελευταία ενότητα του Συμποσίου («**Από τον Διοκλητιανό στην Αρσινική Κατάκτηση**») είχαμε τέσσερις ανακοινώσεις.

Ο καθ. **Gawdat Gabra** («Γενικός κατάλογος του Κοπτικού Μουσείου») ενημέρωσε τους συνέδρους για τη σύνταξη ενός νέου καταλόγου των 1500 περίπου αντικειμένων του Μουσείου, από πολλούς επισημωμένους σε μία διεθνή προσπάθεια. Ο καθ. **M. Krause** («Η αποδουδία της παλαιάς τεκμηριώσεως για την κοπή τέχνη») έδειξε πόσο πολύτιμη, αναντικατάστατη για τις γνώσεις μας των μνημείων, την αποκατάσταση και την αξιολόγησή τους, είναι η έρευνα στα αρχαία των παλαιών αθημοσιεύτων ανασκαφών κατά τα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού. αι., όταν η κατάσταση των μνημείων ήταν αφάνταστα καλύτερη από τη σημερινή. Ο καθ. **Fawzi el Fauharani** («Η βυζαντινή Αλεξάνδρεια όπως παρουσιάζεται στην αρχαία Αίγυπτο») περιέγραψε την ανασκαφή στη Mareg, N. της Αλεξανδρείας και κλείνοντας τις ανακοινώσεις η δρ. **Ελένη Φίλωνος** («Ελληνισμός και Πατρι-

δες στην Αίγυπτο»), διέγραψε με πολλά παραδείγματα την αποδοχή ελληνικών θεμάτων στην ισλαμική τέχνη μετά την αραβική κατάκτηση.

Το συνέδριο έκλεισαν ομιλίες συνέδρων που ευχαρίστησαν τους διοργανωτές και έκαναν διάφορες διαπιστώσεις και προτάσεις, όπως η διοργάνωση άλλου συνεδρίου για τις μετεγενέστερες περιόδους της ηγαιματικής παρουσίας στην Ελλάδα, το κενό που παρατηρήθηκε από την απουσία φιλόλογων, φιλοσοφών και ιστορικών για άλλες όψεις της ελληνικής παρουσίας στην Αίγυπτο κλπ. Η καθ. Αίλα Μαραγκού συνώμισε τα πορίσματα του Συμποσίου και ο κ. Π. Νεάρχου, διευθυντής του Ε.Π.Κ. Δελφών, ανακοίνωσε ότι το επόμενο Συμπόσιο της σειράς «Ο Ελληνισμός στην Ανατολή» θα είναι αφιερωμένο στον Εύξεινο Πόντο.

Π.Α. Πάντος

«Δίκαιο και περιβάλλον»

Με τον υπέρτιτλο αυτό και με ειδικό αντικείμενο τις κυρώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, οργανώθηκε στην Αθήνα διεθνές σεμινάριο από την αρχαία (από το 1982) Επιτροπή Περιβάλλοντος του Διοικητικού Συλλόγου Αθηνών, κατά το τρίήμερο 14-16 Μαρτίου 1988. Πρόκειται και για την πρώτη, επιτέλους, δημόσια εκδήλωση του Συλλόγου αυτού για θέματα περιβάλλοντος, στα οποία προυσεμχέρη τωρα στήση παρατηρητή εκ του κερύθθεν...

Στο σεμινάριο πήραν μέρος ως εισηγητές διηγητοροί, ναυεπιστημητοροί και δικαστικοί από την Ελλάδα και από άλλες ευρωπαϊκές χώρες (Βέλγιο, Γαλλία, Ισπανία, Γαλλία, Λουξεμβούργο, Ενιμένο Βασίλειο, Πορτογαλία και Ελβετία), αλλά και από τον Καναδά. Υπογραμμίζουμε για την ελληνική πλευρά ότι από το ΥΠΕΧΩΔΕ, δεν παρουσιάστηκε παρά μόνο στα γνωριμένα πολιτικώς υπευθύνου τρίτης ιεραρχικής σειράς, κανένας από το Υπουργείο Πολιτισμού, ενώ από την πλευρά του Αρείου Πάγου δεν υπήρξε καμία συμμετοχή. Αντίθετα, από το Συμβούλιο της Επικρατείας υπήρξαν δύο εισηγητές (ο αντιπρόεδρος του κ. Β. Ριπτής και ο σύμβουλος κ. Σπ. Νικολάου), που παρουσίασαν τα θέματα τους με παρηρησία και καθαρότητα, συμπεριφέροντας ενεργά και στις συζητήσεις.

Ο γράφος παρουσίασε εισήγηση με θέμα τις κυρώσεις για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, δείχνοντας ότι μέχρι σήμερα στο ελληνικό δικαιο μόνες κυρώσεις είναι εκείνες του ηγαιικού - αρχαιολογικού νόμου, αλλά και ότι απόπειρες για εγκαθίδρυση ενός νέου συστήμα-

Τος κυρώσεων διακρίνονται από την ανεπάρκεια ή την αδοκιμότητα τους, και πάντως μένουν στα χαρτιά, μη έχοντας πάρει τη μορφή της νομοθεσίας. Από το όλο σεμινάριο φάνηκε ότι, πέρα από θεωρητικές επεξεργασίες και τοποθετήσεις και πέρα από νομικές προκρουστικές κινήσεις, η πραγματικότητα των κυρώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, γενικά, στη χώρα μας και συγκεκριμένα με τις άλλες χώρες, μπορεί να χαρακτηριστεί ως θλιβερή, ενώ για άλλη μια φορά αναδείχθηκε ανάλογα το γεγονός της αχιζοφρενικής συναυπνίας, από την ίδια υπουργειακή και υπουργική στέγη, αρμοδιότητας για το περιβάλλον και για τα δημόσια έργα. Το εθνικό μας αυτό «ρεκόρ» προκάλεσε επικριτική έκπληξη στους ξένους συνέδρους.

Ο Διηγηγορικός Σύλλογος Αθηνών σχεδίαζει να εκδώσει τις εισηγήσεις του σεμινάριου σε αυτοτελή τόμο.

Βασίλειος Κ. Δωροβίνης

«Η πόλη της Χαλκίδας»

Διενεργήσε επιστημονικό συνέδριο με τον τίτλο αυτόν οργανώθηκε στη Χαλκίδα από τις 24 ως τις 27 Σεπτεμβρίου 1987 στη Χαλκίδα. Η συμμετοχή Ελλήνων και ξένων αρχαιολόγων ήταν μεγάλη και εξετάστηκαν πολλά προβλήματα όλων των εποχών ζωής της Χαλκίδας.

Εταιρεία Ελληνικής Χαρτογραφίας - Συμπόσιο

Βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να σας γνωρισουμε την ίδρυση της Εταιρείας Ελληνικής Χαρτογραφίας. Η Εταιρεία ιδρύθηκε το 1987 και λειτουργεί ως αναγνωρισμένο, μη κερδοσκοπικό κοινοβελές Σωματείο. Σκοποί της Εταιρείας είναι:

- η με νόμιμο μέσο έρευνα, διάδοση, διαφύλαξη, συντήρηση και προβολή των χειρογράφων ή εντυπώσεων χαρτών, ντοκουμέντων και λοιπών στοιχείων της Ελληνικής Χαρτογραφίας, • η υποβολή στην στο έργο τους των υφιστάμενων μουσείων, ιδρυμάτων, οργανισμών και ιδιωτών που διαθέτουν συλλογές χαρτών, • η ενδάρμονη και η υποστήριξη της δημιουργίας νέων συλλογών συλλογών από μωσειαία, ιδρυματικά, οργανωσιακά και ιδιώτες, • η προώθηση (ενδάρμονη) της μελέτης της ιστορίας και των θεμάτων της χαρτογραφίας, • η διεκδίκηση της επικοινωνίας και της ανταλλαγής πληροφοριών και ιδεών ανάμεσα στα Μέλη της, • η οργάνωση εκθέσεων, ομιλιών, σεμιναρίων, συμποσίων, συνεδρίων για την προβολή της Ελληνικής Χαρτογραφίας και του σκοπού της Εταιρείας, • η έκδοση περιοδικού πληροφοριακού δελτίου για την κίνηση και τις δραστηριότητες των χαρτογραφικών συλλογών, • η σύνταξη εθνικού θεματικού καταλόγου των στοιχείων που αποτελούν την Ελληνική Χαρτογραφία, • η επικοινωνία μεταξύ των αντιστοιχών αλλοδαπών

Εταιρειών και Συλλόγων, • η χρηρήρηση υποτροφιών για τη μελέτη της Χαρτογραφίας, • η γνωριμία μεταξύ των ανθρώπων εκείνων που μοχθούν για την διάδοση και διάδοση του χαρτογραφικού υλικού της χώρας μας • κάθε άλλη σχετική δραστηριότητα.

Γραμματεία: Πατριάρχου Ιωακείμ 6 106 74 Αθήνα • Τηλ. 721.0472-722.4796

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας αποτελείται από τους παρακάτω: Καθ. Άννα Αβραμέη και Πρόεδρος, Κον Δημήτρης, Ταίτωρα Αντιπρόεδρο, Κον Δημήτρης, Στρογγυλό Γενικό Γραμματέα, Κον Παναγιώτα Μωσχονά Ειδικό Γραμματέα-Ταμία, Κον Ευσταθίου Φινούπουλου Σύμβουλο, Κον Τάκη Παπουτσάνη Σύμβουλο, Κον Γιώργου Ιβαντόνη Σύμβουλο.

Για την πραγματοποίηση αυτών των στόχων η Εταιρεία Ελληνικής Χαρτογραφίας βασίζεται αποκλειστικά στην εθελοντική εργασία και προοραόρ γνώσεων και πειραρών των μελών της. Συνεργάζεται στενά με ξένες παρεμφερείς εταιρείες, οργανωσιακά και μουσειακά, και μετέχει ενεργά με υπομονητικά, ομιλητές, προέδρους σε διεθνή συνέδρια και συναντήσεις πολλών εθνικών και διεθνών οργανισμών.

Σας κανουμε σημερα γνωστό ότι η Εταιρεία Ελληνικής Χαρτογραφίας ανέλαβε την διοργάνωση στην Ελλάδα στις 6-8 Οκτωβρίου 1989 του 7ου Διεθνούς Συμποσίου Χαρτογραφίας. Το θέμα του Συμποσίου θα είναι -Η Χαρτογράφηση του Ελληνικού Παράλιου και Νησιωτικού Χωρού και θα κληρωθεί από ένα μεγάλο αριθμό ανακινωμένων από Έλληνες και ξένους επιστημονικούς Διεθνούς κύρους.

Η εκλογή του θέματος έγινε με σκοπό να προβληθεί ο ιστορικός αυτός χώρος, επίκεντρο δράσης θαλασσοπόρων της Μεσογείου και αντικείμενο δραστηριότητας των πλέον σημαντικών χαρτογράφων. Το Συμπόσιο με νλοισωθεί και από επιλεγμένες εκθεσιακές εκδηλώσεις με υλικό που θα διατεθεί από Ιδρύματα και ιδιωτικές συλλογές.

Από τον Ελληνικό χώρο, συμμετοχή έχουν ήδη λάβει μερικά από το σοβαρότερα Ιδρύματα, όπως η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, η Γενναδειακή Βιβλιοθήκη και το Μουσείο Μπενάκη και φυσικά αναμένεται η συμμετοχή και άλλων.

Η τεχνική γεωλογία στη μελέτη, διατήρηση και προστασία των έργων της αρχαιότητας, των μνημείων και ιστορικών χώρων.

Η Ελληνική Επιτροπή Τεχνικής Γεωλογίας (Ε.Ε.Τ.Γ.) οργανώνει από 19 έως 23 Σεπτεμβρίου 1988, υπό την αιγίδα της Διεθνούς Ένωσης Τεχνικής Γεωλογίας (I.A.E.G.), διεθνές συμπόσιο με θέμα:

Η Τεχνική Γεωλογία στη μελέτη, διατήρηση και προστασία των έργων της αρχαι-

ότητας, των μνημείων και ιστορικών χώρων»

Στα πλαίσια και παράλληλα με τη διεξαγωγή του συμπόσιου αυτού, θα λειτουργήσει εκθέση όπου σας καλούμε να λάβετε μέρος εκθέτοντας τα προϊόντα σας ή ακόμα παρουσιάζοντας τους τομείς δραστηριότητάς σας ή το εύρος παροχής των υπηρεσιών σας.

Η Εκθεση θα λειτουργήσει για:

α) Εταιρείες και Οργανισμούς που ασχολούνται με έρευνες, μελέτες και κατασκευές του ευρύτερου τομέα των γεωεπιστημών.

β) Κατασκευαστές και αντιπροσωπείες υλικών, μηχανημάτων, επιστημονικών οργάνων και μεθόδων ή τεχνικών που χρησιμοποιούνται ευρύτατα σε γεωτεχνικές εφαρμογές.

γ) Εκδοτικούς οίκους, Αντιπροσωπείες και Προμηθευτές ηλεκτρονικών υπολογιστών, Κατασκευαστές και προμηθευτές προγραμμάτων (software).

Η έκθεση θα λειτουργήσει στους χώρους του Συναγωγείου Hilton από 18-23 Σεπτεμβρίου 1988.

Πληρωφ. Γραμματεία Συμποσίου, «Organization Idea», Βουλής 24, 105 63 Αθήνα Τηλ. (501) 3242045

Διήμερο συμπόσιο στο Καρπενήσι

Με πρωτοβουλία της Νομαρχίας Ευρυτανίας και σε συνεργασία με την «Πανεπιστημιακή Ένωση» και την «Επιτροπή Έρευνας Αρχαίου Καλλιού», προγραμματίζεται διήμερο συμπόσιο στο Καρπενήσι στις 27-28 Αυγούστου 1988, για την ιστορική και αρχαιολογική έρευνα στην Ευρυτανία. Συγκεκριμένα, σε απόφαση της με μμερομηνία 3 Μαρτίου 1988 η Νομαρχία Ευρυτανίας κ. Αναστασία Κανελλοπούλου 34 Ευρυτανικά Σωματεία, μεταξύ άλλων αναφέρει: «Σε ό,τι αφορά την αρχαιολογική έρευνα και το ενδιαφέρον, όπως φυσικά θα γνωρίζετε, συγκεντρώνεται στην περιοχή του Κλαυσίου, έχουμε ήδη ξεκινήσει τη συγκλήση διήμερου συμπόσιου, στο οποίο, ευελπιστούμε να λάβουν μέρος προσωπικότητες του επιστημονικού χώρου της Ιστορίας και Αρχαιολογίας, προκειμένου να καταλήξουμε στην αναγκαριότητα ή όχι των ανασκαπικών επεμβάσεων».

Κρίνουμε ότι το συμπόσιο αυτό είναι πράγματι πολύ σημαντικό για την Ευρυτανία και θα σημάδνει την απαρχή ανασκαπικών εργασιών, επειδή η πανάρχαια ιστορία της είναι άγασρη και ο μεγάλος τοπικός ιδιορρυθμικός πολιτισμός που επαίχεται πρωτεύοντα ρόλο στο εθνικό ιστορικό μας «γίγνεσθαι», παραμένει θαμνμένος! Γι αυτό πρότερον θεματά συχαρητήρια στους διοργανωτές του συμπόσιου.

Διημητρής δε Φαλλής
Για πληροφορίες: Νομαρχία Ευρυτανίας
Τηλ. 0237-22218
Κα Κανελλοπούλου-Νομαρχία Ευρυτανίας

Επίσης, η Νομαρχία Ευρυτανίας παρακαλεί, όποιον γνωρίζει κάτι σχετικά με ανακαλυφθέντα ή κρυφά αντικείμενα που είχαν διατεθεί το 1969 ο Γ. Εμμάνουηλίδης και είχε φέρει στο φως ευρήματα της εποχής της Μικροκαλλοκρήνης (2000-1600π.Χ.), να επικοινωνήσει στο τηλ. που δίνεται πιο πάνω.

BIBLIA

Corpus of Mycenaean Inscriptions from Knossos, vol. I
J. Chadwick, L. Godart, J. T. Killen, J.-P. Olivier, A. Sacconi, J. Sakellariou
Cambridge University Press, 1987.

Ο τόμος αυτός είναι ο πρώτος από τους τέσσερις που θα αποτελέσουν την οριστική δημοσίευση των μυκηναϊκών επιγραφών της Κνωσού.

Θρησκεία στην αρχαία Ελλάδα

Νίκος Παπαχατζής
Εκδότης: Αθήναι, ΑΘΨΑ 1987

Τον Ν. Παπαχατζή γνωρίζουμε όλοι από το θαυμάσιο έργο του, τη σχολιασμένη μετάφραση του Πανουσία - Ελλάδος περιήγησή του. Τώρα μας δίνει άλλο ένα εξίσου σημαντικό έργο. Το βιβλίο του αυτό είναι αφιερωμένο στη θρησκεία της αρχαίας Ελλάδας.

«Η μελέτη έχει στο κέντρο του ενδιαφέροντος της τη συνήθη παρενομιούμενη σημασία των χθόνιων και μυκηναϊκών λατρευτών και ζητεί να δείξει πως η ελληνική θρησκεία, στην περίοδο της υψίστης ακμής της (στον 8όμο και έκτο π.Χ. αιώνα), αποτελούσε ήδη πνευματικό δημιουργήμα εφάμιλλο της ελληνικής φιλοσοφίας, της ποίησης και των εικαστικών τεχνών.»

Ήταν μια «φυσική θρησκεία» που έζησε πάνω από δυο χιλιάδες χρόνια. Με τη χθονία ιδιομορφία της πρωτοεμφανίστηκε στην Κρήτη και τη νησιωτική Ελλάδα, στην αρχή της δεύτερης προχριστιανικής χιλιετίας, και ακολούθησε επί χιλιά και πλέον χρόνια μια ανοδοτική πορεία προς μια δογματική τελειότητα.

Στην αυγή των ιστορικών χρόνων νίκησε και απώθησε στον κόσμο των μύθων ένα πρωτόγονο «πάνθεο» άγριων, τερατόμορφων και ανεξέλεγκτων υπάρξεων, πράγμα που επέτρεψε την απρόσκοπτη διαμόρφωση του «ολυμπιακού πανθέου», αποτελούμενου στην αρχή από θεότητες ανθρωπίδες, οι οποίες όμως μπορούσαν να εξελιχθούν με τη λατρεία και να συμπεραστούν στους ανθρώπους.

Η εξελικτική πορεία της δυναμικής αυτής θρησκείας παρακολουθείται από τη γέν-

νηση ως το θάνατό της και επισημειώνεται τα αίτια της παρακμής της, ιδίως ο φιλοσοφικός στοχασμός που ήταν απολύτως ελεύθερος στην Ελλάδα, και η θαυμαστή ανάπτυξη των εικαστικών τεχνών.

Η ολυμπιακή θρησκεία άρχισε να παρακμάζει στα μετακλασικά χρόνια και παραχώρησε τη θέση της στο χριστιανισμό μόνο στον πέμπτο μ.Χ. αιώνα.

Η έλλειψη επαγγελματικού ιερατείου που θα καλλιέργουσε τη μισαλλοδοξία, και η πατροπαράδοτη ανεβθρησκεία επέτρεψαν την απρόσκοπτη διεύθυνση ξένων λατρευτών, οι οποίες, ακουόμενες ελεύθερα, υπονόμισαν την ολυμπιακή θρησκεία.

Αιγαιοπελαγίτικα τ. 7

Τριμηνιαίο περιοδικό επιστήμης, τέχνης, γραμμάτων

Στο τεύχος αυτό των Αιγαιοπελαγίτικων διαβάζουμε: «...Προεκπατή της πολιτιστικής γραμμής που ξεκίνησε η και πέρασε από το Αιγαίο, για να συγχωνευθεί με τη δική της πολιτιστική οντότητα, είναι η μαρτυρική Κύπρος...» (Π. Σταυρόπουλος)... «Είναι κοινή λογική πως δεν είναι δυνατό να αναπτυχθεί μια περιοχή απομονωμένη από τον υπόλοιπο κόσμο. Τα νησιά μας, από τη φύση τους κομμένα από τον ηπειρωτικό κορμό της Χώρας, απαιτούν σημεία, για να ξεφύγουν από τον οικονομικό μαρμαρό και την πληθυσμιακή αφαιρέση, άραχουν μέσα επικοινωνίας και μεταφοράς. Τα ελικοδρόμια και τα μικρά αεροδρόμια φαίνεται πως είναι η λύση. Η Β.Π. Μέγα, τοπογράφος - μηχανικός - πολεοδομικός, αναφερόμενη ιδιαίτερα στα μικρά αεροδρόμια στις Κυκλάδες, μας ευαισθητοποιεί πάνω στο θέμα» και άλλα πολλά.

Ελληνική παράδοση, Αρχιτεκτονική

Συλλ. έργα, Συντονιστής, Δ. Φιλίππιδης
Εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1988

Ο τόμος αυτός είναι αφιερωμένος στην Πελοπόννησο (από μέρος) και στη Στερεά Ελλάδα: Κορινθία, Μάνη, Αττική, Σαρακηνότανοι, Φωκίδα. Με τα πάντοτε προεγεγμένα και οισωτά κείμενα, την πλούσια και όρτια εικονογράφηση, κυκλοφόρησε πρόσφατα ο πέμπτος τόμος της σειράς αυτής.

Το οικολογικό κίνημα στην Ελλάδα

Συλλογική κείμενα για τη μέχρι τώρα πορεία, το παρόν και το μέλλον του
Εκδ. «Μετά τη βροχή», Αθήνα 1987

Το οικολογικό κίνημα στην χώρα μας έχει να επιδείξει ένα πλούσιο παρελθόν και ένα σημαντικό παρόν. Ωστόσο, οι στόχοι του και η δραστηριότητά του δεν έχουν γίνει μέχρι σήμερα ευρύτερα γνωστοί. Οι

λόγοι είναι πολλοί: μεταξύ άλλων ο κατακερματισμός των δυνάμεων που το συνθέτουν, και η αδυναμία του συνεισφέρει να συντονιστεί η δράση του και την πολιτική του, έτσι ώστε να τις προβάλλει ενιαία, και να αποκτήσει την ανάλογη απήχηση. Με την έκδοσή του βιβλίου «Το οικολογικό κίνημα στην Ελλάδα», το οποίο περιέχει κείμενα οικολογών που αντιπροσωπεύουν όλες τις τάσεις του οικολογικού χώρου, γίνεται προσπάθεια να δοθεί η εικόνα του οικολογικού κινήματος στον τόπο μας.

Οι συγγραφείς του, χωρίς καμιά διάθεση εξωραϊσμού της πραγματικότητας, εκθέτουν στα κείμενα τους τις πρώτες προπαθείες του κινήματος που εκπροσωπούν, και καταθέτουν τον προβληματισμό τους για το παρόν και το μέλλον του.

Στα περιεχόμενα του τόμου διαβάζουμε: Η πορεία μέχρι σήμερα: Λευαδίνα Λουλούδη, Κοινωνικές διεκδικήσεις: Από την προστασία του περιβάλλοντος στην πολιτική οικολογία. Γιάννη Τρούμπη. Από την προστασία της φύσης προς μια στρατηγική διαχείρισης των φυσικών πόρων. Κοινωνικές διεκδικήσεις για το περιβάλλον: Βασιλή Δωροθέτη. Μια εύληπτη συγκρούση (Στρατιανός Καποδίστριας στο Άλγος, κράτος, δήμος, κόμματα, φορείς και πολίτες). Χριστόφορος Ορφανίδη. 1975-1987. Κινητοποιήσεις για τη διασώ-ση των Δελφών ή από τον περιβαλλοντισμό στην πολιτική οικολογία. Κίωτα Τσαντίλη, Λάρσια: Ανεξάρτητη Αυτοδιοίκηση. Δραστηριότητες σε επιμερούς τομείς: Τριανταφυλλιά Αδαμακόπουλου. Εν αρχή ην το βουνά. Παναγιώτη Κουμεντάκη. Το παρόν και το μέλλον της οικολογικής ιατρικής (φυσικής υγιεινής) στην Ελλάδα. Μαρτυρίες: Ζήση Αργυροπούλου. Η οικολογία της καθημερινής ζωής. Βάσση Βελλόπουλου. Μια μαρτυρία από τον ανασυμ-βίωση Έλληνα. Τίνας Γιαννακοπούλου. Μετά από ενάμιση χρόνο στο χωριό. Γιάννη Πουλου. 1976-1988. Κρίσεις και εμπειρίες στο οικολογικό κίνημα. Οικολογία και αριστερά. Μπαμπή Δερμιτζάκη. Οικολογικό και σοσιαλιστικό κίνημα: Συγκρίσεις και προοπτικές. Γιώργου Αλεφαντίδη. Πέρα από τον περιβαλλοντισμό και τις πολιτικές θεωρίες του Πρίγκη. Γιάννη Μεταξά. Το λακωνικό ως μικρή απρέπεια της μέρας της οικουπαρείας ή για την οικολογία. Την αριστερά και τον κοινοτισμό. Μιχάλη Μοδιού. Η οικολογία ως πολιτική: ορισμένα θεωρητικά ζητήματα. Γιάννη Σχίζα. Οικολογία και αριστερά. Εκτιμήσεις για το παρόν και το μέλλον του οικολογικού κώ-κινήματος: Παύλου Καρανικόλα, Δημήτρη Μόσχου, Κωνσταντίνου Νικολάου, Ελληνική πραγματικότητα και οικολογικό κίνημα. Γιώργου Καρίμλη. Το οικολογικό κίνημα έχει μέλλον. Μιχάλη Κουλουρούδη. Μια άλλη όψη της πορείας διαμόρφωσης του οικολογικού κινήματος στη χώρα μας: Θεόδωρο Μηλιανόγιαννη. Οικολογία, αρχι-σε από τον εαυτό σου. Πολυδεύκη Παπα-

δόπουλοι. Για μια ελληνική πολιτική οικολογία. Κατερίνα Πλασσάρη. Το παρόν και το μέλλον του οικολογικού κινήματος στην Ελλάδα. Κώστα Σπανόπουλος. Η οικολογία είναι έρωτας για τη ζωή. Γιάννου Σφήκα. Να δοξάζουμε μπροστά καταδύοντας και πίσω. Κώστα Τσίπρη. Φύση και ελευθερία. Δηλαδή με λίγα λόγια οικολογία. Νίκου Χρυσόγευλα. Φόσφος μπροστά στο πέλαγος, παρόλο που τα ιστία είναι φουσκωμένα.

Αιγαιοπελαγικά θέματα τ. 8

Τριμηνιαίο περιοδικό επιστημής και τέχνης.

Εκδ. Αιγέας, Αθήνα, Ιαν.-Μάρτ.

Στο τεύχος αυτό των Αιγαιοπελαγικών θεμάτων ξεχωρίσαμε μερικά άρθρα που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τους αναγνώστες μας. Πρόκειται για τα: «Η Ιατρεία της Παναγίας στα Δωδεκάνησα», Νίκου Κεραλίτη, που παρουσιάζει χαρακτηριστικές μορφές της Παναγίας (σελ. 15-19). «Τα θρησκευτικά διατάγματα», Μ. Γ. Βαρούση, όπου εξετάζονται τα προβλήματα ταξινόμησης του πρωτότυπου αυτού είδους λαϊκής ποιήσης (σελ. 21-23). «Η πνευματική Λεσβός και η παραληγμένη της ποιητρία Σαπφώ», η δεκάτη Μούσα», Ηλ. Βασιλειάδου - Σκριβάνου (σελ. 33-38), εδώ γίνεται αποκατάσταση η δικαιοσύνη της Σαπφώς, σύμφωνα με μαρτυρίες αρχαίων συγγραφέων, «Πατμιοι χρυσόχοι και ασχημότητες», Χάρη Μ. Κουτελλάκη (σελ. 39).

Εμείς

Ο κόσμος της Εθνικής τράπεζας
Τεύχος 14 - Δεκ. 1987

Κυκλοφόρησε, πάντοτε άθροιο, το τεύχος της Εθνικής Τράπεζας «Εμείς». Πολύ ενδιαφέρον το κείμενο για το «ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας». Καλοσήθητη η παρουσίαση του Ημερολογίου της Ε.Τ. για το 1988 με τα ελληνικά καρδιά. Ευχάριστο το οδηγικό του Φ. Πιομπίου στα Κοπτικά μοναστήρια της Ερυθράς Θάλασσας. Στο τεύχος αυτό γίνεται και η παρουσίαση ιδιόκτητου νεοκλασικού κτιρίου, όπου στεγάζονται το υποκατάστημα της Ε.Τ. στην Ερμούπολη της Σύρου. Επίσης ενδιαφέρον και με ωραίες φωτογραφίες το κείμενο που παρουσιάζει τα Ζαγορηώρια.

Θέματα σύγχρονης αρχιτεκτονικής

Α. Κ. Αντωνιάδης - Γ. Παρμενίδης - Αρ. Προβλεγγίους
Επιμ. Νικ. Θ. Χαλέβας
ΕΜΠ Αθήνα 1986

Στο Σπουδασιώτη Αρχιτεκτονική Μορφολογίας και Ρυθμιολογίας του Ε.Μ.Π. με υπεύθυνο διδάσκοντα τον Ν. Θ. Χαλέβα, έγιναν το 1986 στα πλαίσια των μαθημάτων, ορισμένες ομίλες διακεκριμένων αρχιτεκτόνων-ερευνητών. Προκειμένου

να μη χαθούν οι σημαντικές αυτές προσφορές, δημοσιεύθηκε το τεύχος αυτό που περιέχει τα παρακάτω θέματα. Α. Κ. Αντωνιάδης, Προσφορές αρχιτεκτονικοί προβληματισμοί και προοπτικές για το μέλλον. Γ. Παρμενίδης, Η περιγραφή του Σχεδιασμού Αντικειμένου. Οι Σημειώσεις Μορφές και οι Χώροι του. Ιστορία και εξέλιξη. Αρ. Προβλεγγίους, Στοχαστική Αρχιτεκτονική και Αποχώρηση Πράξη. Πρόκειται για ιδιαίτερα σημαντικές προσφορές μιας και, για παράδειγμα, στην Ελλάδα δεν υπάρχει μάθημα Design...

SUR L' Individu

Συλλογική έκδοση
Seuil, Παρίσι 1987

Κείμενα διατριπών επιστημόνων: Paul Veyne, Jean-Pierre Vernant, Louis Dumont, Paul Ricoeur, Françoise Dolot, Francisco Varela, Gérard Percheron, αποτελούν αυτόν τον τόμο πρακτικών του Συμποσίου του Royaumont (Οκτώβριος 1985) που είχε ως θέμα «Περί του ατόμου». Πρόκειται για ένα από τα σημαντικότερα βιβλία πάνω στο θέμα, που κυκλοφόρησαν τελευταία, όπου το άτομο εξετάζεται από διαφορετικές σκοπές.

Άγιοι Τόποι

Βασίλειος Τζαφέρης

Εκδ. Τζαφέρης, Αθήνα 1987

Με ωραίες φωτογραφίες το κείμενο αυτό είναι ευχαριστος σύντομος όσον θέλουν να πάρουν μια γεύση των τόπων όπου γράφηκε η ιστορία της θρησκείας μας. Σύντομα πληροφορικά κείμενα δίνουν στον αναγνώστη τις απαραίτητες γνώσεις για την κατανόηση του τόπου.

Έκθεση Ιταλικού θιθίλιου αρχιτεκτονικής

Αντιπροσωπευτική έκθεση με 300 τίτλους Ιταλικών αρχιτεκτονικών βιβλίων και περιόδικων οργανώσεων για πρώτη φορά στην Ελλάδα, πρώτα στην Αθήνα (14-21 Δεκεμβρίου 1987 στις αίθουσες του Ιταλικού Ινστιτούτου Αθηνών) και μεταφέρθηκε κατόπιν στη Θεσσαλονίκη (11-14 Μαρτίου 1988 και πάλι στο Ιταλικό Ινστιτούτο της πόλης αυτής).

Η έκθεση πραγματοποιήθηκε μετά από πρωτοβουλία της Μορφωτικής Ακολουθίας της Ιταλικής Πρεσβείας στην Ελλάδα, καθ' ύλην αρμοσίαν της Καρλόττας Μαρία Βιργί. Στη Θεσσαλονίκη οργανώθηκε με τη συνεργασία του Τμήματος Αρχιτεκτονικής του Α.Π.Θ. Στα εγκαίνια τόσος της Αθήνας όσο και της Θεσ/κής την έκθεση παρουσίασε ο Δρ. Νικ. Θ. Χαλέβας - Λεκτορας του Τμήματος Αρχιτεκτονικής Ε.Μ.Π. ο οποίος είχε και τη ευθύνη του καταλόγου. Ο κατάλογος περιέχει, εκτός από εισαγωγικά σημειώματα από την Μ. Μογμπερ - Siniscalchi και τον Νικ. Θ. Χαλέβα, το θεματικό κατάλογο των βιβλίων που

εκτός από την Ιστορία και Ιστοριογραφία της Αρχιτεκτονικής, περιέχει τόμους για την αρχιτεκτονική και σημειολογία, την αρχιτεκτονική βιομηχανικών κτιρίων μέχρι μονογραφικές μελέτες, αναλύσεις πόλεων και του έργου αρχιτεκτόνων κλπ.

Γενετική του θεάτρου

Κατερίνα Κωκούρη

Εκδ. Μαιμουράκης & Σία, Αθήνα 1987

Κυκλοφόρησε η σημαντική και πρωτότυπη μελέτη της Κτ. Κωκούρη. Στο κεφάλαιο I η συγγραφέας διερευνά την «παύση ἀσχετηρά», ενώ στο κεφάλαιο II η Γενετική του Θεάτρου κατευθύνει τη διαπιστημονική έρευνα της επί Βιοανατολολογία, στη φυσική Ανθρωπολογία κλπ. Στο κεφάλαιο III εξετάζεται το ουσιαστικό αντίκρουσμα. Τέλος στο IV κεφάλαιο, «ερευνηθούν οι θεματικές μορφές θεάτρου οι «αρχετυπικές» οι «αρχικές εικόνες», κατά το συνθετικό όρο του C. Jung. Εμφανίζονται μέσα στο λαβυρινθιακό υποσυνείδητο, αμετάλλαχτες στο πέρασμα αιώνων, επιφέρουν το βασικό μεταλλοχρωμα των στοιχείων του θεατρικού είδους». Η μελέτη αυτή ενδιαφέρει όχι μόνον τους ειδικούς του θεάτρου, της λαογραφίας, της ψυχολογίας, της βιολογίας και τούτων άλλων επιστημών, όσο και τους αναγνώστες που ενδιαφέρονται να «καταλάβουν» τη ζωή.

Ευριτανία

Αρχαία Ιστορία και Θρύλος Δημήτρης Φαλλής

Αθήνα 1987

Θέλοντας να προσφέρει στον τόπο του, όπου πολύ λίγα έχουν γίνει, ο Δ. Φ. έγγραψε αυτό το βιβλίο που μας επιτρέπει μια πρώτη γνώριμα με την Ευριτανία. Πρόκειται για χρήσιμο οδηγό ενός τόπου λίγο γνωστού.

Scultura esterna a Venezia

Alberto Rizzi

Εκδ. Stamperia di Venezia Venezia 1987 (σελ. 784)

Η Βενετία υπήρξε η κληρονόμος της Πόλης και της βυζαντινής παραδοσης στη Δύση. Οι σπειροειδείς τομείς με την Ανατολή, το αποκεντρικό κράτος που εκεί είχε ύψιστο, ο κοσμοπολιτικός χαρακτήρας της, η ανοιχτή της πολιτική σε θέματα κουλτούρας, έκαναν την πόλη ένα μοναδικό σταυροδρόμι στον τομέα της τέχνης. Οι Βενετοί εκμεταλλεύθηκαν ιδιαίτερα την προνομιακή τους σχέση με τον κόσμο της Ανατολικής Μεσογείου, της Μαύρης Θάλασσας και της Εγγύς Ανατολής και πήραν όμοιους ιδέες και τεχνολογίες, αλλά μετέφεραν στην πρωτεύουσά τους πλάθος έργων τέχνης.

Το βιβλίο του Rizzi μας ένεγκει στην εσωτερική διάκριση των οικοδομημάτων

της πόλης των τεναγίων. Περισσότερα από 3.000 έργα τέχνης καταλογισμένα στην και ο αυτό το πλήθος 15 γλυπτά είναι δωζαντινής προέλευσης, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα έργα που βρίσκονται στο ναό του Αγίου Μάρκου. Εξάλλου η δωζαντινή επίδραση είναι καταφανής σε όλα τα παλαιότερα γλυπτά του 12ου, 13ου και 14ου αιώνα, ενώ τέσσερα γλυπτά είναι της κλασικής ελληνικής τέχνης, προερχόμενα από επιτιμωθία.

«Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Τέχνη στην Κύπρο» Στυλιανός Παρδής

Ημερολόγιο του συγκροτήματος της Τράπεζας Κύπρου 1987

Το φετινό ημερολόγιο της Τράπεζας Κύπρου είναι το τρίτο μας σειρά με το γενικό τίτλο «Βυζαντινή Θεσσαλία». Περιλαμβάνει σημαντικά αντικείμενα βυζαντινή και μεταβυζαντινή τέχνης (μεταλλοτεχνία, αργυροχρυσόχρεια, εκκλησιαστικά κέντηματα, χιρόγραφα και κεραμικά). Τα 27 αντικείμενα του ημερολογίου καλύπτουν περίοδο από τον 6ο μέχρι το 18ο μ.Χ. αιώνα. Επτά από αυτά δημοσιεύονται για πρώτη φορά.

Όλα τα αντικείμενα βρίσκονται στην Κύπρο σε διάφορες κρατικές και εκκλησιαστικές συλλογές, όπως αυτές του Τμήματος Αρχαιοτήτων και της Ιεράς Μονής Κύκκου.

Η φύση των υλικών, από πολύτιμα και ημιπολύτιμα μέταλλα, καθώς και το ευδαρτο ορισμένων έργων έχουν περιορίσει κατά πολύ τα αντικείμενα που εφθάρσαν μέχρι σε μας, κυρίως στον κυπριακό χώρο, μια περιοχή που δέχθηκε και δέχεται απεπαλλήλες εχθρικές καταστροφικές επιδρομές. Από τα σημαντικότερα αντικείμενα είναι οι 3 δίσκοι της Λαμψουσας του 6ου μ.Χ. αιώνα, το εικοσεννημέρο χιρόγραφο της Επτακρήνης, του 12ου μ.Χ. αιώνα. Σταύρος των Λευκάρων, του 14ου αιώνα. Το διακοσμητικό του Αγίου Σάββα, 16ου μ.Χ. αιώνα. Βυζαντινά κομμήματα, σκουλαρίκια, πέμπες, σταυροί, δοκτιμωθία κλπ. των 6ου-7ου μ.Χ. αιώνων, καθώς και βυζαντινά και μεταβυζαντινά κεραμικά του 12ου με 14ο μ.Χ. αιώνα.

«Βυζαντινή ναοδομία 600-1204

Νικόλαος Γκιολές

Εκδ. Καρδαμύτη, Αθήνα 1987

Στο βιβλίο αυτό καταβάλλεται προσπάθεια να αναγραφεί η εξέλιξη της βυζαντινής ναοδομίας από το 600 μέχρι το 1204. Μιας ιδιαίτερα δύσκολης περιόδου κατά την οποία συνεχίζεται η χρήση απλοποιημένων μορφών της παλαοκριστιανικής αρχιτεκτονικής, αλλά και διαμορφώνονται νέοι αρχιτεκτονικοί τύποι, που θα κυριαρχήσουν στο εξής (...) Το μεγαλύτε-

ρο βάρος της μελέτης πέφτει στα ελλαδικά κυρίως μνημεία, που ενδιαφέρουν αμέσως το σύγχρονο Έλληνα. Το υλικό κατατάσσεται τυπολογικά. Ταύτο τμήθηκε μέχρι ένα σημείο που ήταν εφικτό. Γίνονται αντίστοιχη αναφορά στην ιστορία του τύπου και εξετάζονται στη συνέχεια αντιπροσωπευτικά παραδείγματα κάθε τύπου, κατά προτίμηση ελλαδικά. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στη χρονολόγηση των μνημείων με βάση την τοπογραφία και τα γενικά μορφολογικά στοιχεία τους (...)

N.G.

Βυζαντινός Δόμος

Ετήσιο Περιοδικό Μεσαιωνικής Ιστορίας και Πολιτισμού, τόμος 1
Αθήνα 1987

Κυκλοφόρησε πρόσφατα ο Α' τόμος (Χριστούγεννα 1987) του περιοδικού Βυζαντινός Δόμος που αποτελεί απαραίτητο εργαλείο δουλειάς για όσους ασχολούνται με τα «βυζαντινά». Στον τόμο αυτό διαθέτουμε *Τηλεμαχος Κ. Λουγγής*, «Da Roma alla Terza Roma», Διεθνή Σεμινάρια Ιστορικών Σπουδών, *Στέλιος Λαμπάνης*, Το 10 Διεθνές Συνέδριο Βοιωτικών Μελετών/Θέβα 10-14 Σεπτεμβρίου 1986. Το ιδ., Το 6ο Διεθνές Κρητολογικό Συνέδριο/Χανιά 24-30 Αυγούστου 1986. Το ιδ., Θέματα από τη Λογοτεχνία της Εποχής των Κομνηνών, Βιβλιοκριτικό Δοκίμιο *Αννίτα Παναρετου*, Το Βυζαντινό στη Νεοελληνική Λογοτεχνία, *Στέλιος Μουζάκης*, Η Εκκλησιαστική Αρχιτεκτονική στα Βυζαντινά Δωδεκάνησα, *Ιωάννης Αρσένος*, Η Κασοινή και το Ανεκτό Βεατρικό Έργο (The Tragedy of a Learned Woman in 9th — Century Constantinople), *Βασιλική Βλασίου* και *Ελεονώρα Κανταουρα-Γαλαχή*, Το Πρόγραμμα του ΚΒΕ/ΕΙΕ — Τράπεζα Πληροφοριών Βυζαντινής Ιστορίας (Βυζαντινή Χρονολογία). Η Κατάσταση της Έρευνας τον Μάιο του 1987, *Κιζαβό Ο'Βινεντ Οκβίν*, Η Παρουσία των Νεγροφαιρικών στην Κωνσταντινούπολη από μερικές φυλογενικές Μαρτυρίες, 324-1453, *Costas Kyriakos*, Cypriot Aceticles and the Christian Orient, *Δημήτρης Τριανταφυλλοπουλός*, Το 7ο Συμπόσιο Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης/Αθήνα 24-26 Απριλίου 1987. Το ιδ., Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών. Από τον Ευσεβισμό στον Αισθητισμό (η Μικρός Αντιρρητικός υπέρ του Αλεξάνδρου Παπαδιάμαντη), *Εύη Μαλαμούλου*, Η Πολιτική του Βυζαντινού εν όψει των Τουρκικών Κατακτήσεων στο 14ο αι. και η Απεικόνισή της στο Έργα των Βυζαντινών Ιστοριογράφων της Εποχής, *Φωτεινή Βλαχοπούλου*, Βιβλιογραφικό Δοκίμιο για την Κασο-Κασοινή, Ο θρύλος γύρω από τη Βυζαντινή Ποιητρία και η Ιστορικότητά του, *Παύλος Νιάρης*, Η

Βασιλεία του Νικηφόρου Α' κατά τη Ανατολική Πηγή (Μουσουλμανικές και Συριακές), *Δημήτρης Νασάκις*, Τεκμήρια Πολιτικής Ιδεολογίας στην Εκκλησιαστική Εικονογραφία και στην Εραδελική *Σοφία Πατούρα*, Ο Πρώτος Βυζαντινός Πολιτισμός της Επαρχίας Μικράς Σκυθίας (σημ. Δοθρουζιά) 4ος-6ος αι. *Δρόσος Κραβαρτζιάνος*, Απόψεις περί της Επιδόρησης των Βουλγάρων στην Ελλάδα τον 10ο αι. και το Δαλματικό Τοπωνύμιο Σάβωνας, *Αλέξης Σαββίδης*, Γενικό και Λεπτομερές Σχέδιο Έκδοσης Εγχειριδίου Μεσαιωνικής Ιστορίας και Πολιτισμού, Το ιδ., Το 1ο Διεθνές Συμπόσιο Θρακικών Σπουδών, «Βυζαντινή Θρακή, Πρόσωπο και Χαρακτήρας»/Κομοτηνή 28-31 Μαΐου 1987. Το ιδ., Η Σειρά Έκδοσης Βυζαντινών Συγγραφέων CFBH (Corpus Fontium Historiae Byzantinae).

Τέλος δε υπάρχει και βιβλιογραφικό Δελτίο.

Πρακτικά του Συμποσίου «Ο Μακεδονικός Αγώνας»

ΙΜΧΑ - Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα
Θεσσαλονίκη 1987

Κυκλοφόρησαν τα πρακτικά του Συμποσίου «Ο Μακεδονικός Αγώνας» που οργανώθηκε από το ΙΜΧΑ και το Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα στις 28 Οκτ. με 2 Νοέμβρ. 1984 (Θεσ/νική Φωφίρα, Καστοριά, Έδεσσα). Ο τόμος αυτός αποτελεί σημαντικό προσφορά στη γνώση της πρόσφατης ιστορίας της Ελλάδας. Εκτός από σημαντικές μελέτες, ο τόμος περιέχει και μαρτυρίες μεγάλου ενδιαφέροντος, άγνωστες, όπως του Στερ. Ιωαννίδη, Ο Μακεδονικός Αγώνας και το Κίνημα Αντίστασης στην Σάνη, που αποκαλύπτει στοιχεία άγνωστα ως σήμερα.

Ευριπίδης

Τατιάνα Γκονταρόβα

Εκδ. Μοντάγια Γκάρβα, Μόσχα 1988

Από τις εκδόσεις ΜΟΝΤΑΓΙΑ ΓΚΒΑΡΔΙΑ εκδόθηκε, στη σειρά «Η ζωή επιφανών ανδρών», στα τέλη του 1987, ο ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ της Τ. Γκονταρόβα. Η σειρά αυτή (ζών Ζαμεταστέλιαν Λιουέντι) που ίδρυσε το 1933 ο Αλέξι Μαξιμόβιτ Γκόρκυ έχει παρουσία μέχρι σήμερα πάνω από 650 τίτλους. Ανάμεσα σ' αυτούς πολλοί αφορούν προσηπτικότητες της Ελλάδας της αρχαιότητας καθώς και της σύγχρονης εποχής (Περικλής, Μπελογιάννης κ.ά.). Η μελέτη αυτή για τον Ευριπίδη αποτελείται από 10 κεφάλαια και βιβλιογραφικό παράρτημα.

Στο κεφάλαιο με τίτλο «Στην ακτινοβολία της Σαλαμίνας», η συγγραφέας αναγράφει την προσηπτικότητα του Ευριπίδη στα πλαίσια της αθηναϊκής κοινωνίας του 5ου αι. π.Χ.: Ακονιωνίτης, εσωστρεφής, κλπ. αλλά σύγχρονος επαναστάτης δημιουργού

κόσ. Μαθητής του φιλοσόφου Αναξάгора, υπήρξε προδρομικός στη σκέψη και στην έκφραση. Το κεφάλαιο «Στην υπηρεσία της πατρίδας, νεοειραποκλιτώντας για τη Μελομένη» δίνεται η «από σφηνή»-εικόνα του Ευριπίδη, που μέσα από τα έργα του περνάει τα μηνύματά του, έτσι που ονομαζόμαστε «από σφηνή φιλόσοφος». Για τον Ε. θεός είναι η ψήφ υψώ μιν, ο αιθέρας που αποτελεί την ουσία του υλικού κόσμου (βλ. Αριστοφάνη, Βάτραχος 890-892). Ακόμα αμφισβητεί τους δίκους θεούς (Ηρακλής 1345) ενώ αρνείται να φτάσει να πει «οικ εσίον, ουκ είσι» (Αποστ. 286, α. 311).

Στο κεφάλαιο «Ο άνθρωπος είναι το μέτρο όλων των πραγμάτων», γίνεται ανάλυση του ύφους του Ε. και η σύγκριση του με τους άλλους τραγικούς.

Στο κεφάλαιο «Ο αιώνιος του διαφωτισμού» αναλύεται η πρωτογενής στάση του Ε. και η θέση του για το ρόλο της γυναικας (Μήδεια).

Πιο κάτω, με τίτλο «Η ύση του χρυσού αιώνα», δίνεται η κρίση και οι λόγοι που τη δημιουργήσαν, μετά από την εκκλητική ανήθηση του χρυσού αιώνα.

Στη συνέχεια, με τίτλο «Στη κυριαρχία του Αρη» η Ν. Γ.κ. αναλύει το έργο του Ε. σε συνδυασμό με τον Πελοποννησιακό πόλεμο και δίνει τη στάση και τη φιλοσοφία του τραγικού στο «Συντριμμένο από τη λύπη» (Κετέδες). «Ο ισχυρογνώμων και πικραμένος ολόθαρος της Μελομένης» είναι το κεφάλαιο στο οποίο γίνεται πλατιά ανάλυση των τελευταίων έργων του Ευριπίδη (Ηλέκτρα, Ιών, Ελένη κ.λπ.) και συζητούνται οι νεωτερισμοί του.

Το βιβλίο τελειώνει με το κεφάλαιο «Τα τελευταία χρόνια της Αθήνας», το 408 με τον «Ορέστη» και την αναχώρησή του Ε. από την Αθήνα, το θάνατό του στη Μακεδονία και τη δικαίωση του από τους ίδιους τους Αθηναίους. Τέλος, στον επίλογο, η Τ. Γ.κ. υπογραμμίζει την επίδραση που είχε ο Ε. στην τέχνη των μετέπειτα περιόδων μέχρι το ρομαντισμό του 19ου αι. μ.Χ.

Γ. Βελλές
Υψηλήτης στο Παν/μείο του Βερολίνου

Η νεολιθική κατοίκηση στο

Γαλι της Νιούβου

Αδωνάντιος Σαμψών

Εκδ. της Ευβοϊκής Αρχαιολογίας Εταιρείας, Αθήνα 1987.

Το νησί Γαλιθ βρίσκεται μεταξύ της Κω και της Νιαούρι. Στο ΒΑ τμήμα του νησιού υπάρχει, σε μεγάλες ποσότητες, ολιανός ο οποίος είναι ακατάλληλος για την κατασκευή κανονικών εργαλείων λόγω της ακανόνιστης θραύσης του. Μόνο λίθινα αγγεία είχαν παραχθεί από το υλικό αυτό στη Μικινή Κρήνη.

Οι συστηματικές ανασκαφές στο νησί το 1986 και 1987 και εντατική επιφανειακή έρευνα έδειξαν το χαρακτήρα της κατοί-

κησης στο Γαλιθ τους νεολιθικούς χρόνους. Η παρουσία ανθρώπου εδώ ιδίως στο τέλος της Νεώτερης Νεολιθικής, δεν οφειλόταν στην εκμετάλλευση του σιμιγδαλιού αλλά σε άλλα οικονομικά ενδιαφέροντα των κατοίκων των γύρω νησιών. Ο τρόπος με τον οποίο οι νεολιθικοί άνθρωποι επέλεξαν χώρους για την ίδρυση εγκαταστάσεων, σε μια εποχική βάση από το φθινόπωρο μέχρι την άνοιξη, δείχνει ότι ήταν προσανατολισμένοι σε μορφές οικονομίας, όπως η κτηνοτροφία, το ψάρεμα και οι καλλιέργειες.

Σε μία ορεινή θέση ανασκαφί ακέραιο νεολιθικό κτήριο και τμήματα άλλων κτιρίων και πολλές δεκάδες τάφων της ίδιας εποχής. Εκτός από το πλήθος της κεραμικής και τα λίθινα εργαλεία, ιδιαίτερα ενδιαφέρον έχουν δύο πήλινα χυτριά χαλκού, που δείχνουν προηγμένη μεταλλουργία ήδη από την 4η χιλιετία π.Χ. Το βιβλίο τελειώνει με εκτενή αγγλική περίληψη.

Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα

Τιμητική προφορά στον καθ. J. Chadwick
Εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1987

Κυκλοφόρησαν τα Πρακτικά της 8ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (27-29 Απριλίου 1987), ομαδοποιημένα στον καθηγητή J. Chadwick. Τα θέματα που περιέχονται είναι:

Ανδρόνικος Μ.: Μικηναϊκή και Ελληνική Γραφή. Martinet A.: Des prenasalisées en Indo-européen? Panayotou A.: Variations graphiques en Lin. B.: les signes complexes. Προμνητός Λ.: Μικηναϊκά και Νέα Ελληνικά. Ζαλή-Αζιώτη Τ.: Η ka-pi-ni-ja: kapnia του μικηναϊκού μεγάρου με βάση μικηναϊκό κείμενο (PY Vn 46) και αρχαιολογικά δεδομένα. Τζαχίλη Ι.: Η διδασκαλία των τεχνών στη σειρά Ακ της Κνωσού. Bile M.: Dialectologie et noms de parenté en Crétois. Κοντοσπούλος Ν. Γ.: Τι μένει από τις αρχαίες Ελληνικές διαλεκτούς στα Νεοελληνικά ιδιώματα. Thompson A.A.: Personal names from ancient Cyprus with the element ELL(a)-. Horrocks G.: Η κατεβυθωμένο «αναφορά» και ο «ελεγεύς» στα αρχαία Ελληνικά. Joseph B.D.: On a possible minor sound change of ε-α in Anc. Greek. Σαατοόγλου-Παλιαδέλη Χ.: Ονόματα από τη Βεργία. Βουτώρας Ε.: Μία νέα μαρτυρία για τους Παιονες. Κατσάνης Ν.: Ελληνο-οσκούμπρικά: η περιπτώση του kalēsus. Στάτος Μ.: Από τα αρχαία στα νέα ελληνικά: φωνολογικές αλλαγές. Πετρονίκος Ε.: Ελληνικά επιθήματα, κοινής καταγωγής και πολλαπλής συγγενικής εξέλιξης: η ομάδα «α. Χριστιός Α.-Φ. Αρχαίο ελληνικό ούζο - Νέο ελληνικό ούζο»: όψεις της σημασιολογικής αλλαγής. Συμεωνίδης Χ. Π.: Μία τελευταία βεβαίωση των επιθημάτων «-ται, «-ιτα, «-

ίταος, «-ούταος κ.λπ. Δεύτερη συμβολή: «-ιτα». Μολικουίτη-Drachman Α.: Η αντιπροσωπείωση των διπλών συμφώνων στα νέα ελληνικά. Βεαούδης Γ.: «μη φύμα, μη φύγε», «μη φύγει.../να μη φύμα, να μη φύγεις, να μη φύγει... και η γραμματικοποίηση της αμοιβαίου. Σταύρου Μ.: Φιλολογία - Warburton Εί.: Η παράμετρος εναρμόνισης και οι ελεύθερες αναφορικές προτάσεις στην ελληνική γλώσσα. Haberland H.: van der Auwera J.: Doubling and resumption in Modern greek. Ευθυμίου Ε.: Θεωρία της πίσησ και συνδεδεμένη αναφοράς των εγκλιτικών στις αναφορικές προτάσεις της νέας Ελληνικής. Νάκος Θ.: Ρηματονομαστικές, ρηματεπληρωματικές (κ.τ.λ.) περιφράσεις στη νέα ελληνική. Ντίνας Κ.: Η υποθετική έγκλιση στα βαλκανοειδή γλώσσας και στα ελληνικά. Αναστασίου Δ.-Συμεωνίδης Α.: Ονόματα δηλωτικά χρωματός της κοινής ΝΕ. συμβολή Λεζλιόπου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΓΡΟΣ
Το Περιοδικό «ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ-Πανεπιστημίου 9
105-46 Αθήνα

Αθήνα, 4 Μαρτίου 1988

Κύριοι,

Θα επιθυμούσα να διαρθρώ μία ανακρίβεια που υπάρχει στο άρθρο της Αρχιτέκτονας καs Καρδαμίτση-Αδμήμ που φιλοξενείται στον περιοδικό σας του Δεκεμβρίου 87, Τεύχος 25.

Συγκεκριμένα η κα Καρδαμίτση-Αδμήμ αναφέρει ότι το κτήριο του Πανεπιστημίου στη γωνία των οδών Ακροαδίας και Σίνα ονομαζόταν κτήριο «Κωστή Παλαμά» - με απόφαση μου.

Την παραπάνω απόφαση δεν την πήρε ο Πρωτεύων αλλά το Πρωτικό Συμβούλιο στη συνεδρία του της 29-12-1985 για να τιμηθεί όχι απλά τον μεγάλο μας εθνικό ποιητή, αλλά συγχρόνως και τον άνδρα που επί τρεις συνάπτες δεκαετίες πρόφερε πολιτικές υπηρεσίες στο Πανεπιστήμιο ως Γενικός του Γραμματέας. Άλλωστε το όνομα ενός ποιητή ταιριάζει ελάχιστα κτήριο που αποσκοπεί σε στεγαστικά έργα κτιρίου πολιτιστικής εκδηλώσεως.

Αναφέρει ακόμα η κα Καρδαμίτση-Αδμήμ ότι το κτήριο θα έπρεπε να διατηρηθεί το όνομα του ιδρυτή του Γρηγορίου Γ. Παπαδόπουλου. Κατά τη γνώμη μου, η ιστορική και εκπαιδευτική μνήμη έχει συνδέσει το κτήριο αυτό με το Πανεπιστήμιο Αθηνών και όχι με τον Γρηγόριο Παπαδόπουλο. Εκεί από το 1871 στεγάζονταν το κτήριο (πριν μεταφερθεί το 1889 στο κτήριο της οδού Σόλωνος), το Ανατομείο, το Παθολογικό Ανατομείο, το Νεκροτομείο, το Γεωλογικό Ινστιτούτο, το εργαστήριο Ιατροδι-

καστικής και Τοξικολογίας, τα μωσαία Ορυκτολογία-Πετρογραφίας και Παλιοντολογία καθώς και το Εγκληματολογικό Μουσείο. Στα χρόνια αυτά της λειτουργίας του ως κτίριου Πανεπιστημιακών Σχολών, κανείς δεν το μνημόνευσε ως «κτίριο Παπαδοπούλου». Το τί για λίγα μόνα χρόνια πριν από το 1871 το κτίριο στέγαζε το «Ελληνικό Εκπαιδευτήριο» (χωρίς να είναι γνωστό αν και τότε έφερε το όνομα του Γ. Παπαδοπούλου) δεν νομίζω ότι αποτελεί ισχυρότερο σύνδεσμο του κτίριου με τον ιδρυτή και Διευθυντή του «Ελληνικού Εκπαιδευτηρίου». Έτσι η σχετική απόφαση του Πρωτοδικού Συμβουλίου δεν άλλαξε όνομα, αλλά έδωσε όνομα σε ένα ανώνυμο κτίριο.

Βεβαίως το Πανεπιστήμιο τιμά τον Γρηγόριο Παπαδόπουλο και τις υπηρεσίες του στην εκπαίδευση και τον μνημονεύει σε σχετική αναμνηστική πλάκα στην είσοδο του κτίριου.

Ο Πρωτάνης
Μιχ. Π. Σταθοπούλος

Παρατηρήσεις υπό του Εταίρου και Μέλους της Εξελεγκτικής Επιτροπής κ. Σπύρου Βασιλείου επί της Εκθέσεως του κ. Θωμάπουλου και των λοιπών ενγερνών του, που επισκολεύθησαν.

Ως Εταίρος και Μέλος της Εξελεγκτικής Επιτροπής αισιόδοξα ότι έχω το δικαίωμα αλλά και την επιτακτική και στοιχειώδη υποχρέωση να διατυπώσω τη γνώμη μου σχετικά με μία σειρά παραβάσεων, πρωτοφανών και θλιβερών γεγονότων. Η μακροχρόνη τραπεζική και ελεγκτική μου πείρα, που καλύπτει αρκετές δεκαετίες, μου δίνουν τη δυνατότητα ορθής και αντικειμενικής κρίσεως για τις απίστευτες αυτές ενέργειες του κ. Θωμάπουλου, που δυναμιτίζουν την Εταιρεία μας.

Καταγγέλλω μ' όλες μου τις δυνάμεις τον ανώτερο και διατυπώνω με υπευθυνότητα, ευθύτητα και βάρος τη γνώμη μου σχετικά με τα θλιβερά αυτά γεγονότα, που προκαλούν και την πρόσφατη κορυφαία πρόβουλο του Γ. Γραμματέως της Εταιρείας Ακαδημαϊκού και Καθηγητού κ. Γ. Μυλωνά. Ο εντύπωστος και με διεθνή πρόβουλο αυτός επιστήμης και ανθρώπου έχει προσφέρει επί πολλά χρόνια ανεκτίμητες και ανεπαλήθερες υπηρεσίες στην Εταιρεία, και χωρίς της τάξεως δεκάδων εκατομμυρίων.

Διερρωμά γιατί ο κ. Θωμάπουλος παρουσιάζει μες υποψητή τη διαχείριση της Εταιρείας, με τόσο μάλοτα εντυπωσιακό τρόπο, και στράφηκε με μένος και θιάσo τροπο εναντίον προσώπων, στα οποία με πίστη και αποτελεσματικότητα συνεχίζω τη μακροχρόνη ιστορία του εθνικού πνύματι, αυτού ίδρυματος.

Η έκθεση του κ. Θωμάπουλου έχει συνταχθεί με εμπάθεια και εριστικό χαρακτήρα, ενώ δε γεμάτη από ανεπιτήρητους χαρακτηρισμούς και από εκοκεμένα δηκτικά

υπονοούμενα. Σχετικώς παραπέμπεται ο αναγνώστης του παρόντος και στις αελίδες της εκθέσεως του: 36, 86, 116, 12, 126, 136, 14 (δύο σημεία), 15, 16, 376, 386 (δύο σημεία), 40 κλπ.

Για να πάρει δε ο αναγνώστης του παρόντος, μίαν ομωρή ιδέα του μένους του κ. Θωμάπουλου κατά του κ. Μυλωνά, αναφέρει και το εβης χαρακτηριστικό. Προκειμένου όπωσ ο κ. Μυλωνά μεταβεί στις Μυκίνες για Επίτομο έεταση της προόδου των έργων του Μουσείου, χρησιμοποιήσει έναν υπάλληλο της Εταιρείας, που διέθετε ιδιωτικό αυτοκίνητο. Ως ήταν φυσικό και δικαίο, η Εταιρεία κάλυψε τις σχετικές δαπάνες του ιδιοκτήτη του αυτοκινήτου, δηλ. καυσιμα, λιπαντικά, διόδια, κλπ. Ο κ. Θωμάπουλος όμως στη σελ. 16 της εκθέσεως του αναπτύσσει την εεργιστική άποψη ότι ο Γ. Γραμματέας της Εταιρείας πρόσωπο τούιατης ηλικίας, Ακαδημαϊκός και Καθηγητής, έπρεπε να μεταβεί στις Μυκίνες και επιστρέψει με τα λεωφορεία της γραμμής. Κατα συνέπεια απορρίπτεται το ποσό της δαπάνης που υπερβαίνει το αντίτιμο του εισιτηρίου του λεωφορείου με επιστροφή. Απορά πως ο κ. Θωμάπουλος δεν άδωσε όπωσ ο κ. Μυλωνά μεταβεί στις Μυκίνες και επιστρέψει;!!»

Φαίνεται ο κ. Θωμάπουλος δεν μπορεί να κάνει διάκριση δύο πολύ απλών εννοιών. Άλλο είναι ο ελεγχος με αντικειμενικότητα και αυστηρότητα και άλλο ο έλεγχος, και η διατύπωση των πορισμάτων του, με κακότητα.

Η πρόσφατη πλήρης ιστορία έχει ως εβης: 1. Ο κ. Θωμάπουλος έστειλεν επιστολή στα μέλη της Εξελεγκτικής Επιτροπής, με την οποία τα κάλουσε να μην πρόβουν στην έγκριση του Ισολογισμού - Απολογισμού 1987, και του Προϋπολογισμού του 1988, αν προηγουμένως δεν λάβουν γνώση της εκθέσεως του.

2. Παρακλήθηκε ο ανώτερο να υποβάλει την έκθεση του το ταχύτερο, ώστε να την έχει η Εξελεγκτική Επιτροπή έγκαιρος για να προέβουσι να τη μελετήσει πριν από την 21 Μαρτίου, κατά την οποία είχε οριστεί η μικτή συνεδρίαση του Δ. Συμβουλίου και της Εξελεγκτικής Επιτροπής, σύμφωνα με το Καταστατικό.

— Η έκθεση όμως δεν υποβλήθηκε, και το γεγονός αυτό, είναι μίω από τις αιτίες της διακοπής της συνεδριάσεως για την 28η Μαρτίου.

3. Ο κ. Θωμάπουλος, κατόπιν παρακλήσεως, προσήλθε την 24 Μαρτίου στα γραφεία της Εταιρείας και συναντήθηκε με τα μέλη της Εξελεγκτικής Επιτροπής κ.κ. Παπατάνο και Βασιλείου, στους οποίους αναπέυξε μερικά σημεία της Εκθέσεως του.

— Παρακλήθηκε να μας αφήσει, έτσι και σε φυσιολογικά τα χειρόγραφα του, για να προλάβουν τα μέλη της Εξελεγκτικής Επιτροπής να μελετήσουν τα πορισμάτα του πριν από τη συνεδρίαση της

28ης Μαρτίου, αλλά ο κ. Θωμάπουλος αννήθηκε, δηλώνοντας ότι πο υποβάλει την έκθεση του δακτυλογραφήμενη.

4. Η δακτυλογραφήμενη αυτή έκθεση, που αποτελείται από 84 ολόκληρες αελίδες!! μας στάλαξε μόλις στις 10 π.μ. της Κυριακής 27 Μαρτίου, δηλαδή την παραμονή της συνεδριάσεως, ώστε να είναι αδύνατη όχι μόνο η μελέτη της, αλλά και η από αναγνώση της.

Από το σημείο αυτό αρχίζει μία αλυσιβία θλιβερών ενεργειών από τον κ. Θωμάπουλο, που άλλων όχι πια κατά του κ. Μυλωνά και άλλων προσώπων, αλλά και κατά της Εταιρείας, την οποία κυριολοκείται συγκαλονίζουον από τα θεμέλια της.

5. Πριν μελετηθεί η έκθεση του από τα αρμόδια όργανα της Εταιρείας, δηλαδή το Διοικ. Συμβούλιο και την Εξελεγκτική Επιτροπή, προς τα οποία απευθυνότανε, ο κ. Θωμάπουλος, περιφρονώντας κάθε έννοια δεοντολογίας και στοιχειώδους καλής συμπεριφοράς, προχώρησε στις ταωτέρω ενέργειες:

α) Παρέδωσε την έκθεση του στον Εισαγγελέα κ. Μαρσούλο, και έζητησ τη δωροή των πορισμάτων, που κατά τη γνώμη του είναι υπεύθυνα για τις «ατασθαλίες» που καταγγέλλει.

β) Μη αρκούμενος στην ανώτερο ενέργεια, παρέδωσε την έκθεση του και στην εφημερίδα «ΝΕΑ», και έζητησ να δημοσιευτεί εκτενής περιλήψη.

— Η εφημερίδα «Καθημερινή», παρουσβεβια προφανώς από τη δημοσίευση των «Νέων», δημοσίευσε στα φύλλα της, της 2 και 5 Απριλίου άρθρα στα οποία αναφέρονταν και τα εβης: - στην Αρχαιολογική Εταιρεία, γίνονται διαχειριστικές αναμωλίες» και ότι «το Δ. Συμβούλιο της Αρχαιολογικής Εταιρείας και ο Πρόεδρος αυτής κ. Κ. Μόντης θεωρούν υπεύθυνα του κ. Γεώργιο Μυλωνά». Την πληροφορία αυτή δημοσίευσε και άλλες εφημερίδες ως η «Βραβύθη» στις 5 Απριλίου, η «Ελευθεροτυπία» και άλλες.

γ) Παρέδωσε ομοίως την έκθεση του στην τηλεόραση, η οποία «έβαλε στον αέρα» την 8η Απριλίου εκτενή σχετικά εκπομπή.

δ) Παρέδωσε την έκθεση του στο αναμωδο Υπουργείο Οικονομικών και όχι στο Υπουργείο Πολιτισμού, που κατά νόμο, είναι το εποπτευόμενoν την Εταιρεία μωσ Υπουργείο προακωνάντας τη διενέργεια διαχειριστικού ελέγχου.

Αποδείξη ότι ο κ. Θωμάπουλος είναι εκκείνο που παρέδωσε την Έκθεση του στο Υπουργείο αυτό, είναι ότι στην εντολή ελέγχου προς τον Οικονομικό επιθεωρητή, στο κεφάλαιο «Προβουσι» και ειδικώς στις παραγράφους 1 και 2, αναφέρεται επισκωδώς το περιεχόμενο της Εκθέσεως κ. Θωμάπουλου.

6. Το Υπουργείο Οικονομικών, στη συνέχεια διάτεψε αναμωδοίον τον έλεγχο των ετών 1983, 1984, 1985, 1986 και 1988 (Περιέρχων δεν περιελάθε και τη χρήση 1987).

αρχαιολογικά

— Ο ενταταμένος οικονομικός Επιθεωρητής, παρουσιάσθηκε εφάπαξ στην Εταιρεία και ζήτησε να του παραδοθούν αμέσως τα στοιχεία διαχειρίσεως των ανωτέρω χρεώσεων, να κλειδώσει σε ένα ερμάρυ και πήρε τα κλειδιά.

— Όταν τον κάλεσε η Εξελεγκτική Επιτροπή και τον ρώτησε γιατί προβαίνει σ' αυτή τη διαστική και άνοη προειδοποιητική ενέργεια, απάντησε στους κ.κ. Παπαδόπουλο και Βασιλείου, ότι στις παρόμοιες περιπτώσεις οι ελεγκχοί γίνεται εξανήψη, για να μην έχουν οι ελεγχόμενοι τη δυνατότητα να αποקרύνουν στοιχεία.

Ιδού λοιπόν που κατόντησε η Εταιρεία, χωρίς στις πρωτοφανείς αυτές ενέργειες του κ. Θωμάσπουλου.

Θα δέχονται οι Εταίροι της Εταιρείας και τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της, **τα οποία σημειώνουν είναι αλληλεγγύως υπεύθυνα για κάθε παρουσιάζόμενη διαχειριστική ανωμαλία**, να κατασκευαστεί και να εξετυλέγεται το Ίδρυμα. Θα δέχονται να παρουσιάζει η Εταιρεία ως ψεύδη καταχραστάτων και το διοικητικό της Συμβούλιο, ως εσμός κακοποιών. Καλούνται λοιπόν οι Εταίροι, όπως αναλογίζονται και συνευθιπτοποιούνται τις μεγάλες ιστορικές ευθύνες που έχουν προς την Εταιρεία, αντίηκρύνουν τις ανωτέρω εθνοστρεφικές ενέργειες. Αν όχι, θα συμβάλλουν και αυτοί στην περαιτέρω υποβάθμιση και καταρράκωση της. Σχέτικώς με τον διαχρονικά αναμορμόζο από το Υπουργείο Οικονομικών έλεγχο προκύπτει η απορία: Γιατί το Δ. Συμβούλιο επέτρεψε και δέχτηκε τον έλεγχο αυτό, χωρίς προηγουμένη συνεννόηση με το εποπτευόν την Εταιρεία Υπουργείο Πολιτισμού;

Στο σημείο αυτό και σχετικώς με τα συμπεράσματα της εκθέσεως κ. Θωμάσπουλου, θεωρώ αναγκαίο να παραθέσω διαπιστώσεις μου από έδονυμνημένη μελέτη μερικών ιδιαίτερως σοβαρών καταγγελλιών του ανωτέρω.

Προσέχω να υποδείξει η Έκθεση της Εξελεγκτικής Επιτροπής επί των οικονομικών της Εταιρείας για τη χρήση 1987, οπότε ο ενδοετήσιμος θα μπόρει να σχηματισθεί σαφή γνώμη επί των ανωτέρω, στριζόμενος σε ένα επίσημο πλέον έγγραφο.

Μελέτησα λοιπόν τα σοβαρότερα σημεία της Εκθέσεως αυτής και τα διαπιστώσιμα συμπεράσματα. Θέλω να διαβεβαιώσω τους πάντες, με απόλυτη αντικειμενικότητα και υπευθυνότητα, ότι σχεδόν όλα αυτά δεν ευσταθούν. Ίσως υπάρχουν μερικά, μικρής ή τυπικής σημασίας, τα οποία όμως δεν έπρεπε να διατυπωθούν, και μάλιστα με τόνον, ιδιαίτερως εντυπωσιακό τρόπο.

Αν ο κ. Θωμάσπουλος, έκανε τον κόπο να διερευνήσει τα στοιχεία που τήρηε το Λογιστήριο, να ανοίξει τους φακέλους και τα σχετικά βιβλία, θα επέιωθε ότι δεν λείπουν τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία

και τα δικαιολογητικά, που αναφέρει σε διάφορα σημεία της εκθέσεως του.

Όλα τα υφιστάμενα στοιχεία είναι εκείνα που θεωρούνται ως επαρκή κατά την κρίση αγαθού ανδρός και κατά τις παραδεγμένες ελεγκτικές αρχές (τις οποίες ο κ. Θωμάσπουλος φαίνεται ότι αγνοεί βλέπε σελίδες 338 και 34 της εκθέσεως).

Πιστεύω ότι οι πλείστες από τις επουσιώδεις παραλήψεις που αναφέρονται στην έκθεση αυτή, οφείλονται:

— στο φόρτο εργασίας που θαρύνει το προσωπικό της Εταιρείας, όπως αναφέρω σ' άλλο σημείο του παρόντος και

— στο ότι ο κ. Θωμάσπουλος, μένει προσκολλημένος στις στενές διατάξεις του Δημοσίου Λογιστικού, που δεν ισχύουν για την Εταιρεία μας, όπως εκτίθεται σ' άλλο σημείο του παρόντος.

Τι δε να γράφω για τις σελίδες 33-37, που καλύπτουν το κεφάλαιο «Κίνηση των Λογαριασμών της Αρχαία. Εταιρείας στις Τραπεζές», — **Καμία από τις διαπιστώσεις του κ. Θωμάσπουλου ευσταθεί και είναι όλες απορριπτές.**

Θέλω να πιστεύω ότι οι άστοχες και πλανητικές αυτές διαπιστώσεις, οφείλονται στην αγνοία εκ μέρους του κ. Θωμάσπουλου, των οικονομικολογικών αρχών και της τραπεζικής τεχνικής. Αν όμως δεν οφείλονται σε άγνοια του, δικαιούμεθα να πιστευούμε, ότι ο ανωτέρω προπαθεί να δημοσιοποιήσει αναλήθεις εντυπώσεις, όπως π.χ. την ανασφάλεια στη σελ. 348, όπου, ούτε λίγο ούτε πολύ, **σφηνά να υπονοήσει ότι υπάρχει έλλειμμα δρχ. 25.000.000!!** Το σημείο αυτό θεωρώ, ως την πιο σημερινή κατηγορία, όλης της Εκθέσεως του κ. Θωμάσπουλου, κατηγορία η οποία είναι εντελώς αστήρικτη.

Δεν υποστηρίζω βέβαια ότι η λειτουργία του Λογιστηρίου είναι ιδεώδης και ότι δεν απαιτούνται βελτιώσεις. Πρέπει όμως να τονιστεί με έμφραση ότι η διεκπεραίωση της εργασίας διενεργείται και σήμερα με το αυτό αριθμητικώς προσωπικό με το οποίο διεξάγονται όταν η κίνηση της Εταιρείας έφθανε τα οσάντα εκατομμύρια δραχμών, ενώ σήμερα (έπειτα από την ανάθεση από την Πολιτεία στην Εταιρεία της διακινήσεως των κονδυλίων για την διενέργεια των μεγάλων αρχαιολογικών έργων π.χ. ανασκαφικών, αναστηλωτικών κ.λπ.), υπερβαίνει το ενόμιση εκατομμύριο, δηλαδή έχει αυξηθεί κατά 30 φορές!! Επί πλέον οι οικονομικές υπηρεσίες, δεν έχουν εφοδιασθεί με σύγχρονα μέσα υψηλής τεχνολογίας, που θα διεκδικούν μεγάλης της διεξαγωγής της εργασίας, σε πολύ υψηλότερο ποιοτικώς επίπεδο.

Για να ανταπεξέλθει λοιπόν το προσωπικό της, κατά πολύ αυξημένο, φόρτο εργασίας αναγκάζεται να εργάζεται εντατικά. Είναι λοιπόν, ότι ο κ. Θωμάσπουλος, που είχε συνεννοήσει επί έξι χρόνια με το ίδιο αυτό προσωπικό, και επομένως γνωρίζει καλά την ανώτερη ποιοτική του σταθμής, τους κατηγορεί σήμερα, σε πολλά σημεία

της Εκθέσεως, ως ποιοτικώς υστερούντες.

Γιατί ο κ. Θωμάσπουλος δεν έκανε τον κόπο, πριν διατυπώσει «ελαφρά τη καρδία» τις εσφαλμένες και άδικες κρίσεις του, να παρακολουθήσει από κοντά τη συντελούμενη στις οικονομικές υπηρεσίες εργασία, όπως είχε υποχρέωση ως Οικονομ. Επιθεωρητής;

Εγώ ασθάνωμαι επακτικώς υποχρέωση να συγχωρά το προσωπικό του Λογιστηρίου και του Ταμείου.

Δεν είναι απίθανο, ως ανέφερα ανωτέρω, λόγω της εντάσεως της προσπάθειας του προσωπικού να διεκπεραιώσει τον αυξημένο φόρτο εργασίας, να υπάρχουν κενά ή μικροπαραλήψεις, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να καταλογιστεί σ' αυτό αδιαφορία και ποιοτική ανεπάρκεια.

Ο κ. Θωμάσπουλος φαίνεται ότι αγνοεί κάτι το πολύ σημαντικό.

Το Κράτος, εν τη επιθυμία του, να προωθήσει όσο το δυνατόν ταχύτερα την εκτέλεση μεγάλων έργων και αναγνωρίζοντας ότι οι αναγκαίτες διατάξεις του Δημοσίου Λογιστικού, αποτελούν τροχοπέδη και ανασχετικό παράγοντα για την ταχεία ολοκλήρωση των έργων, σκέφθηκε, μερβότατα, ότι θα εξυμπεριέτοιμο το μεγάλο αυτό σκόπο, αναθέτοντας τα έργα σε ένα Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου. Τα πρόσωπα αυτά κινούνται με άνεση και ευλογία, με βάση τους κανόνες που ισχύουν στον ιδιωτικό τομέα. Ήταν λοιπόν φυσικό να επιλέξει την Εταιρεία μας, το προεβλεπόμεν, επιβεβλημένο και με εκατοπενήνταχρονο ιστοίωμα και να του αναθέσει την πραγματοποίηση των έργων, με κρατικές επιχορηγήσεις, δεν θέλησε δηλαδή να βυθιστεί την ουσία στους τύπους.

Από τη στιγμή της αναθέσεως αυτής, η Εταιρεία κινείται ελεύθερα, με βάση τα ισχύοντα στον ιδιωτικό τομέα, κατά συνέπεια, ο κ. Θωμάσπουλος δεν πρέπει να βλέπει, τα πράγματα με στενοκαρδία αντίληψη και με τις δεσμεύσεις του Δημοσίου Λογιστικού, που δεν έχουν εφαρμογή στην Εταιρεία.

Ο ίδιος ο κ. Θωμάσπουλος, στη Γενική Συνέλευση των Εταίρων του 1987, είχε αναγνωρίσει τα ανωτέρω και είχε επικυρώσει με την υπογραφή του τα σχετικά εντάλματα.

Αλλώστε υπάρχει στην Εταιρεία ένα ανώτερο στέλεχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το οποίο έχει επιλέξει ο ίδιος ο κ. Θωμάσπουλος, που διεξάγει συνεχώς λεπτομερή έλεγχο της λογιστικής και ταμιακής λειτουργίας της Εταιρείας. Πρόκειται για τον κ. Τσελίκα, τον οποίο, με τη μεγάλη μου πείρα, θεωρώ ως άριστο και πολύτιμο για την Εταιρεία συνεννήτη.

Στο σημείο όμως αυτό πρέπει ακόμα να τονιστεί και κάτι άλλο. Είναι ουσιαστές, η όλη διεξαγωγή της υπηρεσίας των Οικονομικών Υπηρεσιών της Εταιρείας, εξακολουθεί να διεξάγεται με βάση το σύστημα

που εφάρμοξε ο κ. Θωμάσπουλος, επί επτά έτη, δηλ. έξι έτη ως έμβροτος Ελεγκτής της Εταιρείας, και ένα έτος ως άμβροτος Οικονομικός Επιδρωτήρας αυτής, αφότου δηλαδή έγινε παρέδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Την «παπατμήνη» αυτή ακολουθούν και σήμερα τον Λογιστήρα και το Ταμείο της Εταιρείας.

Ερωτώ λοιπόν τον κ. Θωμάσπουλο: Πώς δεν έβλεπε τότε τα «ρωτά» και δεν τα διόρθωνε και τα θέλει σήμερα, παρ'ότι γνωστό μάλιστα τον σημειολογικό τιμητή;

Και τώρα για να τα τελειώσω, φθάνω ο ένα σημείο της όλης υποθέσεως, που είναι βασικότερο και συνιστά μέγιστο θέμα, που πρέπει να ξεκαθαριστεί και αμέσως μάλιστα.

Στη δοθείσα στις εφημερίδες «Νέα» και στις άλλες, αναφέρεται κατά λέξη «...προκύπτει ότι το Διοικητικό συμβούλιο και ο Πρόεδρος της κ. Κ. Μπώνης, θεωρούν υπεύθυνο τον κ. Μυλιβά...» Ανακύπτει αμέσως το ερώτημα: Ποιος έδωσε την ανωτέρω ανακοίνωση-καταγγελία. Σχετίζεται δύο μόνον εκδοχές μπορούν να ευσταθήσουν:

1η εκδοχή την ανακοίνωση αυτή την έδωσε ο κ. Θωμάσπουλος.

Α) την περίπτωση αυτή ένα εκ των έξι ή δύο μπορεί να συμβαίνει:

α) η ότι ο κ. Θωμάσπουλος ενήργησε αυτοβόλως

β) ή ότι, με τις ενέργειές του αυτές, καλύπτει άτομα, που κρύβονται πίσω του και εξεπαλλύνουν εννοχιστημένω αγίνα, κατά του κ. Μυλιβά, και των υπηρεσιακών συνεργατών του.

Στην ουσία όμως οι επιθέσεις αυτές στρέφονται εναντίον αυτής ταυτής της Εταιρείας, την οποία υπονομεύουν.

Οι τήρητες και αν συμβαίνει από τα ανωτέρω δύο, ο κ. Θωμάσπουλος δεν μπορεί πια να παραμένει εταίρος της Εταιρείας. Πρέπει αμέσως να κινηθεί η διαδικασία περί διαγραφής του, του άρθρου 4 του Καταστατικού, διότι αυτός έχει προβεί σε σειρά πρωτοφανών και επίτημων για την Εταιρεία ενεργειών, οι οποίες υπερανοχίζονται το προβλεπόμενο, από το ανωτέρω άρθρο του Καταστατικού, παράρτημα.

2η Εκδοχή.

Αν ο κ. Θωμάσπουλος δεν έδωσε την ανωτέρω ανακοίνωση, τότε προκύπτουν ελλώγου τα εξής ερωτήματα:

α) Ποιοι το έδωσαν;

β) Στην ανωτέρω ανακοίνωση αναφέρεται, ως προελλέγει «...προκύπτει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο και ο Πρόεδρος της κ. Κ. Μπώνης, θεωρούν υπεύθυνο τον κ. Μυλιβά...»

— Ερωτάται αν υπάρχει σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, που λήφθηκε, κατά πλειοψηφία σε κανονική συνεδρίαση της Ολομέλειάς του, ή αποτελεί την προσωπική γνώμη μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.

γ) Δεν θα έπρεπε το Διοικητικό Συμβούλιο να πάρει σχετική θέση, αποδοκιμάζοντας

έντονα τις ενέργειες αυτές, για να μη εννοχοποιείται ότι ισοθετεί την κατηγορία, δεδωμένου ότι

— η ανακοίνωση τραυματίζει βαρύτερα την Εταιρεία, κατά τρόπο άγνωστο και πρωτοφανή στο μακρό της διο.

— προβάλλει τον Γενικό Γραμματέα της Εταιρείας, ο οποίος επί μακρόν αναλυθήσεται στην υπηρεσία της Εταιρείας και διαφέρει σ' αυτήν όλη του την εν Ελλάδα περίοδον, ανερχόμενη σε πολλές δεκάδες εκατομμυρίων δραχμών— και προκαλούς, μαζί με την Έκθεση του κ. Θωμάσπουλου και των μετέπειτα ενεργειών του, το βόνατο του Γεωργίου Μυλιβά, επισυμβάντα τη στιγμή που γράφεται η τελευταία αυτή παράγραφος.

Αθήνα 15 Απριλίου 1988
Σπυρος Βασιλείου

Αγαπητή Αρχαιολογία

Αν και ξέρω πως η εποχή στην οποία ανήκει το κτίριο για το οποίο σας γράφω είναι μακριά από την Αρχαιολογία, παρόλα αυτά, θέλω να επιστήνω όλο το εσωτερικό διάκοσμο του γνωστού Ζαχαροπλαστείου «Φλόκα», στην οδό Πανεπιστημίου, που πρόσφατα έκλεισε για να ανοίξει εκεί η «Γενική Τραπεζα» έχει χαρακτηριστεί ως **διατηρητέος**, όπως και στην περίπτωση του γειτονικού ουζαδικού «Ορφανήδη».

που στη θέση του ανοίξει κοσμηματοπωλείο. Το κοσμηματοπωλείο χρησιμοποιεί όλα τα υπάρχοντα στοιχεία, ενώ η Γενική Τραπεζα έλκυσε όλο το εσωτερικό διαρρυθμιστή και διακόσμηση (ξύλινη επενδύσεις τοίχων, έξιλινα χωριάματα κ.ά.) του Φλόκα χωρίς κανείς να υψώσει φωνή, χωρίς καν να ενοχληθούν οι αρμόδιοι για τη διατήρηση των διατηρητέων, και ίσως αυτό να είναι και το πιο ανησυχητικό...

Με εκτίμηση
Κωνσταντίνος Μαύρος
Αρχιτέκτονας

Αγαπητή Αρχαιολογία

Αφορμή για αυτή την επιστολή στάθηκε η εκδρομή - προσκύνημα της Φιλοσοφικής Αθηνών στην όμορφη Κύπρο από τις 27 Μαρτίου ως τις 2 Απριλίου. Οι εντυπώσεις μας ήταν πολλές, η κούραση όδξε του σώματος, η φιλοξενία μας συγκινητική και οι άνο-

μήσεις θα μείνουν αξέχαστες. Έτσι το μικρό αυτό σημείωμα δεν δίνει παρά μια μικρή μόνο ιδέα των στιγμών που ζήσαμε. Κανείς ευτυχώς δεν ποθήθηκε από ταλαιπωρίες, όπως μια ανεργία ιταπιμένων ή κάποιες αναγκαστικές αλλαγές προγράμματος. Είδαμε αυτό το όμορφο νησί σε όλο του το μεγαλείο της σύγχρονης επαχθής (Λευκωσία, Λάρνακα, Λεμεσός) αλλά και της αρχαίας (Πάφος, Κούριο, Χιροκοκτία, Κίτιο). Διαπιστώσαμε την τραγική θέση των Ελλήνων αδελφών μας με επισκέψεις σε ανυπόστατα φιλικά και τίποτος θύλας ο τάφος του Εθνάρχη Μακαρίου στο Θρόνο, τα Φαλακρινά Μνημεία, ο Τυμβός της Μακεδονισίας, η Μονή του Μαζαρά και το κοντινό κρηφωγείο του Γρηγόρη Αυξεντίου σιμάμενες τις μέρες μας και έθεσαν το Κυπριακό στις αληθινές του διαστάσεις.

Συμπλήρωσαμε την εικόνα με ενημερωτικές ομιλίες, όπως αυτή του εφόρου Αρχαιοτήτων Δρ. Β. Καραγεώργου, του προέδρου της Βουλής κ. Β. Λυσσαρίδη, του καθηγητή μας κ. Βασκού. Επισκευθήκαμε το Μουσείο Αγιάσου, το ίδρυμα Μακαρίου, αρχαιολογικό μουσείο κ.ά. χωρίς, Σύντομα η ιδέα και μόνο της επιστροφής μας βυθίσει σε μελαγχολία.

Δεν χρειάζεται να αναφερόμαστε στη συγκίνηση που προέβησε σε όλους μας η παράσταση του πολιτιστικού ομίλου ΔΙΑΣΤΑΣΗ στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, μια παράσταση με τίτλο «Στον Ύψνο των Γενναίων». Των γενναίων που πολεμήσαν για την απελευθέρωση από την αγγλική κατοχή, που αγωνίστηκαν εναντίον του Τούρκου εισβολέα, των γενναίων που ζήτησαν απάντηση στα καιτά ερωτήματα που τίθενται από την πρόσφατη κυπριακή ιστορία και τραγωδία...

Ένα νησί κομμένο στα δύο, μια πολύ διχασμένη, ένας λαός πρόσφυγας που όμως συντηρεί ένα φρόνημα υγιές, μια οικονομία ανήθη, μια καρδιά βαθιά ελληνική και αποδεικνύει την ελληνικότητά του μέσα από τα κατάλοιπα των αιώνων. Τα αφιέρωμά σας στον πολιτισμό της Κύπρου (τεύχη 23-24) ήταν πολύ διαφωτιστικά για το συγκεκριμένο θέμα.

Διαμύσσο του περιόδιου ΜΑΣ θα θέλαμε λοιπόν, να εκφράσουμε τις ευχαριστίες μας σε όλους αυτούς ανεβόλους να γίνει πραγματικότητα όσα στο μικρό όνειρο των 3 ημερών, τους καθηγητές μας κ.κ. Βασκού και Κοντό, τον εφόρο Αρχαιοτήτων Κύπρου Δρ. Β. Καραγεώργου, τους αρχαιολόγους κ.κ. Δήμο Χρήστου, Δ. Μιχαηλίδη, Ε. Σερμηπέτη, Ρ. Πέλλα καθώς και όλους τους συνοδοιπόρους μας. Χωρίς τη βοήθεια του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Βασιλείου, του Υπουργείου Παιδείας, του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών (ιδιαίτερα του υπεύθυνου για μας κ. Χ. Τσιέλιου), της Ελληνικής Πρεσβείας στην Κύπρο (ιδιαίτερα του κ. Πρέσβη και της συζύγου του) και της Κυπριακής Πρεσβείας στην Αθήνα (ιδιαίτερα του μορφωτικού

αρχαιολογικά

ακολουθού κ. Γεώργη) δεν θα είχαμε τη σπάνια ευκαιρία να γνωρίσουμε τη γένεση της Αφροδίτης.

Με εκτίμηση
Σίμας Μιχαήλ
φοιτητής Αρχαιολογίας

Αγαπητοί φίλοι
Εσώκλειστα θα βρείτε μια πληρωμένη καταχώρηση του γνωστού οικου δημοπρασιών Sotheby's στο Αμερικανικό περιοδικό Connoisseur, το Νοέμβριο 1987. Η καταχώρηση αυτή παρουσιάζει ένα μικρό μπρούτζινο αγαλματίδιο του Θεού Απόλλωνα του 5ου προχριστιανικού αιώνα (της χρυσής εποχής του Πελοπόννησου με την πίσω πλευρά χαρραγμένη ή γραμμένη). Το αγαλματίδιο έχει ύψος 4 1/2 ίντσες ή 12 εκατοστά και η δημοπρασία του υπολογίζεται να αποφέρει στον οίκο Sotheby's \$ 80.000 - 120.000 αγγλικές λίρες ή 125.500 - 188.500 δολάρια Αμερικής. Αν δηλαδή το αγαλματίδιο πουληθεί σε μια μέση τιμή 150.000 δολαρίων Αμερικής, ο μέγαν κάτοχος θα κληθεί να πληρώσει γύρω στα 20.000.000 δραχμές.

Το αγαλματίδιο βρισκόταν στη συλλογή της Martine Comtesse de Béthune και η δημοπρασία πραγματοποιήθηκε στο Μονακό το Σάββατο 5 Δεκεμβρίου 1987 τοπική ώρα 3 και 9 το βράδυ.

Πιστεύω ότι ανάλογη καταχώρηση πρέπει να γίνει και στο έγκυρο περιοδικό σας για να ενημερωθεί το ειδικό κοινό που ξεφυλλίζει τις σελίδες του για ένα ακόμα αρχαιοελληνικό αντικείμενο τέχνης που πήρε (άγνωστο πως) την άγουσα για το εξωτερικό και που ΔΕΝ μπορεί να μελετηθεί και να θαυμαστεί από τους αρχαιολόγους, επιστήμονες και το πλατύ κοινό στη χώρα που το δημοσιώρησε.

Σας ευχαριστώ για το χρόνο και τη διάθεση να διαβάσετε το γράμμα μου και ελπίζω να χρησιμοποιήσετε τη διαφήμισή μου σας στέλνω όπως νομίζετε εσεις καλύτερα.

Κώστας Νικολάου
φοιτητής

Αγαπητό περιοδικό,
θα ήθελα κι από τις στήλες σου να εκφράσω τη γαλήνη μου — και τη χαρά μου — που η ελληνική τηλεόραση παρουσιάζει εκπομπές εξαιρετικής ποιότητας: «Οι Δρόμοι της Ελληνικής Τέχνης» που επιμελήθηκε η Πέπη Ρηγοπούλου (επιστημονική συμβούλος) μαζί με τους Άλκη Γιάλλοσα-Αεοντιάδη και Γιώργο Δελιγιάννη ήταν, από κάθε πλευρά, άνογες. Η προβληματική των εκπομπών, οι ειδικά προσκεκλημένοι (19 επιστήμονες και καλλιτέχνες), τα ποικίλα και εν πολλοίς άγνωστα τοπία (από τις Πρέσπες ως την Αίγυπτο και τη Σοβ. Ένωση) δεν άφηναν κανένα «κενό». Σ' αυτό συνέβαλε και η θαυμάσια δουλειά του σκηνοθέτη Δημήτρη Αρβανίτη. Ας ευχηθούμε λοιπόν «και εις άλλα».

Με εκτίμηση
Αίλιαν Κούσκου

Αγαπητή Αρχαιολογία.

Θέλω, από τις στήλες σου, να εκφράσω την απογοήτευσή μου για ένα μέσο στα τόσα που συμβαίνουν στον τόπο αυτόν. Πρώτα από όλα ΜΠΡΑΒΟ στους αρχιτέκτονες, προεξέχοντες την καταστροφή σημαντικού κτιρίου: Γεώργιος Αντωνιάδης, Δημήτρης Αντωνιάδης, Αννού Βρυγέας, Μαρία Καζρόλα, Μαίρη Καλιτσιζίδου, Αντωνία Κατερίνη, Ζήσης Κοτιώνης, Βασιλίας Κοπανάρας, Δημήτρης Μαλασσάκης, Αλέκα Μονεμβασιττου-Αντωνιάδης, Νίκος Μπελαβιδίου-Αντωνιάδης, Νίκος Πολυχρονιάδου, Αλέξανδρος Πολυχρονιάδης, Πάνος Τσίτσικας και Βάσω Τροβά. Πρόκειται για κτίριο σημαντικό, τόσο για την αισθητική όσο και για την ιστορική του αξία (είναι ένα από τα τρία παραδοσιακά καφενεία της Καστέλας)! Κτισμένο πάνω σε σχέδια του Τούλιερ το 1894, το όμορφο αυτό κτίριο διατηρήθηκε επί 90 χρόνια ως καφενείο (το σύνορο του) άσπυ το 1987 έγινε ντισοκέτο. Οι εσωτερικοί του χώροι κοσμούσαν από σπάνιες, για την Ελλάδα, τοιχογραφίες της εποχής που, αντί να εννοματιώδους σε κάποιον μοντέρνο διάκοσμο της ντισοκέτου καλυφθηκαν τελείως... πριν από λίγο δε καιρό, στα πλαίσια νέων διαρρυθμίσεων του χώρου το κτίριο πήρε φωτιά!!! Πότε επιτέλους θα διδαχτούμε, στα σχολεία μας, ιστορία της τέχνης; Γιατί δε φτάνει το να σου μαθαίνουν να σχεδιάσεις προοπτικά ένα βάζο για να αποκρίσεις κάποια εναισθησία. Η αισθητική καλλιέργεια δεν είναι έμφυτη, πρέπει να μαθαίνει να διακρίνουμε το υσιώ, να το αναζητούμε και να καταλαβούμε πως το «μοντέρνο» τονίζεται όταν βρίσκεται δίπλα στο «ρετρό»... Αλλά ως αναρωτηθούν οι αρμόδιοι μήπως

δελτίο συνδρομής

Να αποσταλεί συμπληρωμένο και συνοδευμένο από το αντίτιμο της συνδρομής στα γραφεία του περιοδικού **ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ** οδός Πανεπιστημίου 9, 105 64 ΑΘΗΝΑ, τηλ. 3253246...

Επιθυμία να εγγραφώ συνδρομητής για ένα χρόνο — 4 τεύχη — από το τεύχος αριθμό...
 Συνδρομή Εσωτερικού: Δρχ. 1.800 — Σωματείων, Συλλόγων 2.500 — Οργανισμών, Τραπεζών, Ν.Π.Δ.Δ., Α.Ε. 3.000 —
 Μαθητών και Σπουδαστών 1.500 (με αποστολή φωτοτυπίας αστυνομικής ή φοιτητικής ταυτότητας αντίστοιχα).
 Εξωτερικού: Αεροπορ. ταχυδρ. Ευρώπη \$ 22 — Αμερική, Καναδάς, Αυστραλία \$ 25 — Σπουδαστών εξωτερικού αντίστοιχα \$ 20 και 22.

Τρόπος πληρωμής: Ταχυδρομική ή τραπεζική επγασία στο περιοδικό ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ, Πανεπιστημίου 9, 105 64 ΑΘΗΝΑ.

Επώνυμο ..... Όνομα .....
 Οδός ..... Αριθμός ..... Τηλ. ....
 Πόλη ..... Ταχ. Κώδ. .... Χώρα .....
 Ημερομηνία ..... Υπογραφή .....

αρχαιολογικά

δεν φτάνει να διδάξουν στα παιδιά ιστορία της τέχνης και θα έπρεπε να αρχίσει η προσπάθεια «εκπαιδευτικό» από επίσκεψες σε μουσεία και εκθέσεις όχι των παιδιών αλλά των δασκάλων...

Ευχριστώ για τη φιλοξενία
Αντίνα Μαμίδου

Υποβρύχια ανασκαφική έρευνα στη γηλο Γιγλιό (Τοσκάνη - Ιταλίας)

Στις 10 Οκτωβρίου 87 περατώθηκαν οι εργασίες της 3ης ανασκαφικής έρευνας που έγιναν στο, πολυσυζητημένο στην Ιταλία, ναυαγίο του ρωμαϊκού εμπορικού πλοίου, ενός φορτηγού του 3ου αιώνα μ.Χ. το οποίο φέρρεται σε βάθος 38-40 μέτρων, 10 μόλις μέτρα έξω από το λιμάνι του μικρού νησιού Γιγλιό.

Η πρώτη υποβρύχια ανασκαφική τομή έγινε από την Εφορεία Αρχαιοτήτων της Τοσκάνης το 1984 αποκαλύπτοντας μικρό τμήμα του φορτίου που αποτελείτο από αμφορείς αφρικανικής προέλευσης του 3ου αιώνα μ.Χ. και τμήμα του πετοματώτος του πλοίου.

Το καλοκαίρι του 1986 επιχειρήθηκε η δεύτερη έρευνα σε άλλη ανασκαφική τομή, σε μικρή απόσταση από την πρώτη, διενεργώντας ικανοποιητικά στοιχεία για την αιτία του ναυαγίου. Διαπιστώθηκε το ισχυρό πλήγμα που δέχθηκε το πλοίο και είχε σαν αποτέλεσμα την βίαιη καταστροφή τμήματος του ξύλινου πετοματώτος. Έγινε η ανέλιξη των αμφορέων που είχαν αποσπασθεί από το υπόλοιπο φορτίο καθώς και η συλλογή κορμίων και ξύλινων τμημάτων του σκελετού. Επιπρόσθετα οι φθαρμένες πλώϊες της εποχής αυτής είναι 30 μέτρα και πλέον, η υπόθεση στην οποία οδηγήθηκε η ομάδα των αρχαιολόγων της Φλωρεντίας από το ευρος της περιοχής που συλλέχθηκαν τα διασπαρτά μέρη του πλοίου, ήταν ότι το πλήγμα που δέχθηκε είχε σαν αποτέλεσμα τον διαμελισμό του σε δύο τμήματα. Για την εξακρίβωση της παραπάνω υπόθεσης αποφασίστηκε η νέα και μεγαλύτερη έκταση ανασκαφική έρευνα του 1987.

Από τη Σεπτεμβρίου μέχρι 10 Οκτωβρίου 87 εξελίχθηκε η 3η ανασκαφική έρευνα που παρουσίασε και την αριστερή οργάνωση στον τομέα της υποβρυχίας αρχαιολογίας για την Εφορεία της Τοσκάνης. Η οργάνωση του επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού έγινε στη βάση συντονισμένης συνεργασίας φορέων και στηρίχθηκε στην τεχνική και φυσική ικανότητα των αυτοδύτων, εξ αιτίας του μεγάλου βάθους (38-40 μέτρων) του ναυαγίου. Οι φορείς που συμμετείχαν ήταν:

— Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Τοσκάνης υπό τη διεύθυνση της δρ. Ραβία Ρεντίνι με ομάδα δύο αρχαιολόγων, δύο φωτογράφων και ενός Έλληνα αρχιτέκτονα. Ο αρχιτέκτονας Βασίλης Κονιρόδης της 3ης

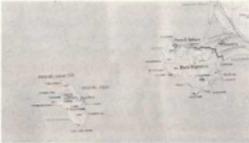
Εφορείας Βυζ/νίων Αρχ/των Θεσσαλονίκης προσλήθηκε να συμμετάσχει ως επισημικός συνεργάτης για όλη την περίοδο της έρευνας.

— Η ειδική υπηρεσία βατραχανθρώπων του Πυροσβεστικού Σώματος υπό την διεύθυνση του Μηχανικού κ. Ghimenti και με εναλλασσόμενους πυρήνες βατραχανθρώπων. Η ειδική αυτή υπηρεσία προσφέρει τις υπηρεσίες της για την υποδομή και ασφάλεια παρόμοιων ερευνών, διαθέτοντας τον τελευταίο εξοπλισμό της σε ηλεκτρονικά όργανα, ελικόπτερα και ένα υποβρύχιο ρομπότ.

— Ο ειδικός πυρήνας βατραχανθρώπων της Οικονομικής Ακτινολογίας (Ιδιωτικής Λαβειομετρίας) υπό τη διεύθυνση του ανθυπασπιστή κ. Γιουάννι Gaetano διαθέτοντας τα υπηρεσιακά σκάφη για την αναγκαία υποστήριξη της έρευνας.

— Η ομάδα της Ένωσης Ιατρών (Medi-Sub) ειδικευμένων στην Υπερβαρική Ιατρική με άρτια οργανωμένα φαρμακευτικά εξοπλισμό για την παροχή πρώτων βοηθειών και την προληπτική θεραπεία στις περιπτώσεις νόσου των δυτών και εμφύσεων και με ένα μεγάλο θάλαμο αποπέσεως εγκατεστημένο στο χώρο του εργοταξίου.

— Οι δύο Όμιλοι αυτοδύτων C.T.S. και

Χάρτης νοτιοδυτικού τμήματος της Τοσκάνης (με τη νήσο Γιγλιό)

Αποκάλυψη φορτίου με τον Απορ.

Φωτογραφική απόπειση τελευταίας φάσης αποκάλυψης της δομής του πλοίου.

G.A.S.F. της Φλωρεντίας με εναλλασσόμενες ομάδες εβελοντών μελών τους, ειδικευμένων σε τεχνικές εργασίες καταδύσεων.

Η οργάνωση του τεχνικού εξοπλισμού στα εργαστήρια της Εφορείας Αρχαιοτήτων στη Φλωρεντία και οι επίμονες προσπάθειες του Εφόρου Αρχ/των Dot. Francesco Nicosia για τη νομοθετική ρύθμιση της δημιουργίας Τεχνικής Υπηρεσίας για την Υποβρύχια Αρχαιολογία του Υπουργείου Πολιτισμού και Περιβαλλοντος, παράλληλα με την κείμενια για την εξέταση πόρων, συντέλεσε στην επιτυχία της Έρευνας του Γιγλιό το 87.

Η ανασκαφική αυτή έρευνα αποκάλυψε τμήμα του πλοίου που περιλάμβανε την κεραιά, το εσωτερικό δάπεδο και πέτωμα, το εξωτερικό πέτωμα και το μεγαλύτερο μέρος του φορτίου.

Η εγκατάσταση φωτογραφητικού δικτύου με την αρχιτεκτονική αποτύπωση του φορτίου και όλων των ξύλινων μελών, πρόσφερε ικανοποιητικά στοιχεία για τη μελέτη των κατασκευαστικών λεπτομερειών και γενικότερα για τη ναυπηγική της εποχής.

Στο μεγάλο αριθμό αμφορέων που ανελκύνθηκαν περιλαμβάνονται και αμφορείς διαφορετικής τυπολογίας από εκείνους του κυρίως φορτίου, αφρικανικής προέλευσης πάλι. Οι αμφορείς και τμήματα έξιλου που δειγματοληπτικά ανελκύνθηκαν μεταφέρθηκαν στα εργαστήρια της Εφορείας (όπου συντηρήθηκαν και αναστηλήθηκαν τα μπρούτζινα αγάλματα των πολεμιστών του Riace).

Η απήχηση που είχε η επιτυχής αυτή 3η υποβρυχία έρευνα έδωσε σαν αποτέλεσμα τη χορήγηση νέων κονδυλίων και την οργάνωση της τελευταίας φάσης για την 4η έρευνα που θα γίνει τον Ιούλιο και τον Ιούλιο του 1988.

Βασίλης Κονιρόδης
Αρχιτέκτων Μηχανικός

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΗΣ

Μια διεκρινή

Μετά από τηλεφώνημα του και σταθρομένου ο οποίος μας είπε ότι κάποια σχέση δεν έχει με την εκκλησία που «αναστηλώθηκε» στην Αργολίδα (βλ. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ τ. 26, σελ. 113) ερευνησαμε το θέμα, γνωτώντος τους κατοίκους του χωριού. Δυστυχώς ο παπάς του χωριού δεν βρέθηκε, αλλά οι κάτοικοι μας βεβαίωσαν για το ορθόν της δημοσίευσής.

«Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΛΑ'Ι'ΚΟΥ ΧΟΡΟΥ»

2ο Παγκόσμιο Συνέδριο της
Δ.Ο.Λ.Τ. — ΟΥΝΕΣΚΟ
Λάρισα, 6-10 Ιουλίου 1988

Για πληροφορίες:

Χρήστος Χαλκίης, Αντιδιδάκχος,
Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Λάρισας
Ρούβελι 59, 41222 Λάρισα, τηλ. (041) 227 888
Άλκης Ράφης, Αντιπρόεδρος της Δ.Ο.Λ.Τ.,
Χατζημιάλη 12, 10558 Αθήνα.